

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı:1976/45

Karar Sayısı:1977/1

Karar Günü:13/1/1977

Resmi Gazete tarih/sayı:28.3.1978/16242

İptal davasını açan : Cumhuriyet Senatosu üye tamsayısının altıda birini aşan üyeleri.

İptal davasının konusu :5 Haziran 1976 günlü, 15607 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 1/6/1976 günlü 2013 sayılı "5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun 6. maddesi ile Bu Kanuna 1425 sayılı Kanunla Eklenen Ek 6. maddenin değiştirilmesine ve Ayrıca iki Ek ve Bir Geçici Madde Eklenmesine Dair Kanun"un 3. çerçeve maddesi ile 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununa eklenen ek 1. maddenin birinci fıkrasının son tümcesinde yer alan, (Öğrenim durumları itibariyle 36 ncı maddede belirtilen yükselebilecekleri derece ve kademeleri geçmemek üzere bulunacak derece ve kademelerin emekli aylığı bağlanmasına esas aylıkları üzerinden ve) hükmü ile aynı Ek maddenin ikinci fıkrasının (a) işaretli bendi içinde yer alan (ve tavan deyiminin; Anayasa'nın (2.) (12.) ve (48.) maddelerine aykırı olduğu öne sürülerek iptalleri istenmiştir.

II- DAYANILAN YASA METİNLERİ :

1- İptali istenen yasa kuralları :

1/6/1976 günlü, 2013 sayılı Yasanın 3. maddesini oluşturan iki ek maddeden ek 1. maddenin birinci fıkrasında yer alan "... Öğrenim durumları itibariyle 36. maddede belirtilen yükselebilecekleri derece ve kademeleri geçmemek üzere bulunacak derece ve kademelerin emekli aylığı bağlanmasına esas aylıkları üzerinden ve" tümcesi ile aynı ek maddenin (a) işaretli bendindeki (ve tavan) deyimidir.

Bu kuralı da kapsayan ve 1 Haziran 1976 günlü, 2013 sayılı Yasanın 3. maddesi ile 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununa eklenen Ek 1. maddenin tamamı ise şöyledir:

EK MADDE 1- 27/7/1967 tarih ve 926 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel Kanununa tabi olmayan görevlerden 1/3/1970 tarihinden önce emekli, adi malûl veya vazife malûlü olanlara, Ölenlerin dul ve yetimlerine bağlanan aylıklar;

A) Görevlerinden ayrıldıkları tarihteki öğrenim durumlarına göre 657 sayılı Kanunun 1897 sayılı Kanunla değişik 36 ncı maddesinin ortak hükümleri kısmının (A) bölümündeki tabloda gösterilen hizmete giriş derece ve kademesi başlangıç alınmak,

B) Emekli aylığı bağlanmasına esas alınan fiili hizmetin (Fiili hizmet zammı, itibarî hizmet süresi ve tamamlayıcı emeklilik keseneği tahakkuk ettirilen süreler hariç) her yılı için bir kademe ve her üç yılı için bir derece verilmek, suretiyle öğrenim durumları itibariyle 36 ncı maddede belirtilen yükselebilecekleri derece ve kademeleri geçmemek üzere bulunacak derece ve kademelerin emekli aylığı bağlanmasına esas aylıkları üzerinden ve 1/3/1975 tarihinden geçerli olarak yükseltilir.

Şukadar ki, bu yükseltmeler sırasında;

a) 657 sayılı Kanunun 1897 sayılı Kanunla değişik ek geçici 4 üncü maddesinin başlangıç ve tavan dereceleri ile ilgili hükümleri gözönünde tutulmak,

Esas Sayısı:1976/45
Karar Sayısı:1977/1

b) Hizmete girdikleri tarihteki kazanılmış hak aylık dereceleri yukarıdaki hükümlere göre alınacak başlangıç derecesinden daha yukarı olan hallerde bu dereceler esas alınmak,

c) Barem veya emeklilikte kazanılmış hak aylığının yükseltilmesinde sayılmış kıdemler, derece ve kademenin tespitinde değerlendirilmek,

d) Hazırlık kıtası ile okul dönemi dahil yedek subaylıkta (Muvazzaflık dışında geçen süreler de dahil) yedek subay öğretmenlikte, muvazzaf ve ihtiyat erlikte geçen süreler değerlendirilmede gözönünde bulundurulmak.

Suretiyle işlem yapılır.

Aynı süre ve aynı neden hiç bir şekilde mükerrer değerlendirilemez.

Yukarıdaki hükümlere göre bulunacak derece ve kademe, halen kazanılmış bulunan derece ve kademelerden aşağı olanların, aylıkları yüksek olan eski derece ve kademeleri üzerinden ödemeye devam edilir.

Yükseltme sonunda 1 inci derecenin 4 üncü kademesine gelinmesi ve son görev için ek gösterge verilmiş olması halinde ek göstergeler de gözönünde bulundurulmak suretiyle işlem yapılır.

Bu madde gereğince yapılacak yükseltmeler nedeniyle ikramiye farkı ve 1/3/1975 tarihine kadar geçen süre için aylık farkı ödenmez.

2- Konuya ilişkin öteki yasa metinleri :

a) 7/2/1969 günlü, 1101 sayılı Yasanın ek 2. maddesi şöyledir : EK MADDE 2- Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra barem, teşkilât, kadro ve sair kanunlarda yapılacak değişiklikler sonunda aylık tutarlarında husule gelecek yükselmeler; aynı rütbe, kadro unvanı ve dereceden bağlanmış bulunan emekli, adi malûllük ve vazife malûllüğü aylıkları ile dul ve yetim aylıkları hakkında da uygulanır.

Yükseltmeye esas olacak rütbe, kadro unvanı, derece ve sair yönlerden eşitlikleri; Devlet Personel Dairesi, Maliye Bakanlığı, T. C. Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü ve ilgili kurumların birlikte hazırlayacakları teklif üzerine Bakanlar Kurulunca tesbit olunur.

b) 8/7/1971 günlü, 1425 sayılı Yasanın geçici 2. maddesi şöyledir.

GEÇİCİ MADDE 2- Türkiye Büyük Millet Meclisi üyesi, Temsilciler Meclisi üyesi, dışarıdan atanmış bakan iken veya bu görevlerden ayrılıp da başka bir göreve girmeden, bu kanunun yayımlandığı tarihten önce emekliye ayrılmış bulunanların emekli aylıkları ile ölenlerin dul ve yetimlerinin aylıklarının intibak ve yükseltme işlemleri, birinci dereceden emekli olanlar da bu derecenin dördüncü kademesi üzerinden, diğer derecelerden emekli olanlarda ise bu derecelerin beşinci kademesi başlangıç alınarak yapılır.

Emekli iken Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliğine seçilmiş olup da bu kanunun yayımlandığı tarihte bu sıfatları devam edenler veya etmiyenler ile bunlardan ölenlerin dul ve yetimlerinin aylıkları hakkında da yukarıdaki fıkra hükmü uygulanır.

c) 15/5/1975 günlü, 1897 sayılı Yasanın 36., Ek Geçici 2., Ek Geçici 3. ve Ek Geçici 4. maddeleri şöyledir :

Madde 36- Bu Kanununa tabi kurumlarda çatıştırılan memurların sınıfları aşağıda gsterilmiştir.

I- GENEL İDARE HİZMETLERİ SINIFI :

Bu kanunun kapsamına dahil kurumlarda yönetim, icra, büro ve benzeri hizmetleri gören ve bu kanunla tesbit edilen diğer sınıflara girmeyen memurlar genel idare hizmetleri sınıfını teşkil eder.

II- TEKNİK HİZMETLER SINIFI:

Bu kanunun kapsamına giren kurumlarda meslekleri ile ilgili görevleri fiilen ifa eden ve meri hükümlere göre yüksek mühendis, mühendis, yüksek mimar, mimar, jeolog, hidrojeolog, hidrolog, jeo fizikçi, fizikçi, kimyager, matematikçi, istatistikçi, yöneylemci (hareket araştırmacısı), matematiksel iktisatçı, ekonomici ve benzeri ile teknik öğretmen okullarından mezun olupta, öğretmenlik mesleği dışında teknik hizmetlerde çalışanlar, 3437 ve 9/5/1969 tarih 1177 sayılı Kanunlara göre tütün eksperleri yetiştirilenler ile müskirat ve çay eksperleri, fen memuru, yüksek tekniker, tekniker teknisyen ve emsali teknik unvanlara sahip olup, en az orta derecede mesleki tahsil görmüş bulunanlar, teknik hizmetler sınıfını teşkil eder.

III- SAĞLIK HİZMETLERİ VE YARDIMCI SAĞLIK HİZMETLERİ SINIFI :

Bu sınıf, sağlık hizmetlerinde (hayvan sağlığı dahil) mesleki eğitim görererek yetişmiş olan tabip, diştabibi, eczacı, veteriner hekim gibi memurlar ile bu hizmet sahasında çalışan yüksek öğrenim görmüş fizikoterapist, tıp teknoloğu, ebe, hemşire, sağlık memuru, sosyal hizmetler mütehassısı, diyoloğ, psikolog, diyetçi, sağlık mühendisi, sağlık fizikçisi, sağlık idarecisi ile ebe ve hemşire, hemşire yardımcısı (fizik tedavi, laboratuvar, eczacı, diş anestezi röntgen teknisyenleri ve yardımcıları, çevre sağlığı ve toplum sağlığı teknisyeni dahil) sağlık savaş memuru, hayvan sağlık memuru ve benzeri sağlık personelini kapsar.

IV- EĞİTİM VE ÖĞRETİM HİZMETLERİ SINIFI :

Bu sınıf, bu kanun kapsamına giren kurumlarda eğitim ve öğretim vazifesi ile görevlendirilen öğretmenleri kapsar.

V- AVUKATLIK HİZMETLERİ SINIFI :

Avukatlık hizmetleri sınıfı, özel kanunlarına göre avukatlık ruhsatına sahip baroya kayıtlı ve kurumlarını yargı mercilerinde temsil yetkisini haiz olan memurları kapsar.

VI- DİN HİZMETLERİ SINIFI :

Din hizmetleri sınıfı, özel kanunlarına göre çeşitli derecelerde dini eğitim görmüş olan ve dini görev yapan memurları kapsar.

VII- EMNİYET HİZMETLERİ SINIFI:

Bu sınıf, özel kanunlarına göre polis, komser muavini, komser, başkomser, emniyet müfettişi, polis müfettişi, emniyet amiri ve emniyet müdürü ve emniyet müdürü sıfatını kazanmış emniyet mensubu memurları kapsar.

VIII- YARDIMCI HİZMETLER SINIFI :

Yardımcı hizmetler sınıfı, kurumlarda her türlü yazı ve dosya dağıtmak ve toplamak, müracaat sahiplerini karşılamak ve yol göstermek; hizmet yerlerini temizleme, aydınlatma ve ısıtma

Esas Sayısı:1976/45
Karar Sayısı:1977/1

işlerinde çalışmak veya basit iklim rasatlarını yapmak, ilaçlama yapmak veya yaptırmak veya tedavi kurumlarında hastaların ve hastanelerin temizliği ve basit bakımı ile ilgili hizmetleri yapmak veya kurumlarda, çarşı ve mahallelerde koruma ve muhafaza hizmetleri gibi ana hizmetlere yardımcı mahiyetteki görevlerde her kurumun özel bünyesine göre ve yine bu mahiyette olmak üzere ihdasına lüzum gördüğü yardımcı hizmetleri ifa ile görevli bulunanlardan 4. maddenin D bendinde tanımlananların dışında kalanları kapsar.

IX- MÜLKÎ İDARE AMİRLİĞİ HİZMETLERİ SINIFI :

Bu sınıf, valiler ve kaymakamlar ile bu sınıftan kazanmış olup İçişleri Bakanlığı merkez ve iller kuruluşunda çalışanları ve maiyet memurlarını kapsar.

X- MİLLÎ İSTİHBARAT HİZMETLERİ SINIFI :

Bu sınıf, Millî İstihbarat Teşkilâtı kadrolarında veya bu teşkilât emrinde çalıştırılanlardan özel kanunlarında gösterilen veya Bakanlıkça tespit edilen görevleri ifa edenleri kapsar.

ORTAK HÜKÜMLER:

A- Sınıfların öğrenim durumlarına göre giriş ve yükselebilecekleri derece ve kademeleri aşağıda gösterilmiştir.

Öğrenim durumu	Giriş		Yükselinebilecek	
	Derece	Kademe	Derece	Kademe
İlkokulu bitirenler	15	1	7	Son
Ortaokulu bitirenler	14	2	5	Son
Ortaokul dengi Mesleki Mesleki veya teknik öğrenimi bitirenler	14	3	5	Son
Teknik öğrenimi bitirenler	13	1	4	Son
Ortaokul üssü bir yıl mesleki veya teknik öğrenimi bitirenler	13	2	4	Son
Ortaokul üssü 2 yıl mesleki veya teknik öğrenimi bitirenler	13	3	3	Son
Liseyi bitirenler	12	2	3	Son
Lise dengi mesleki veya teknik öğrenimi bitirenler	11	1	2	Son

Esas Sayısı:1976/45
Karar Sayısı:1977/1

Lise veya dengi okullar üssü 1 yıllık mesleki veya teknik öğrenimi bitirenler	10	1	2	Son
Lise veya dengi okullar üssü 2 yıl veya ortaokul üssü en az 5 yıllık mesleki veya teknik öğrenimi bitirenler	10	2	2	Son
Lise veya dengi okullar üssü 3 yıl teknik veya mesleki öğrenimi bitirenler	10	2	1	Son
2 yıl süreli yüksek yüksek öğrenimi bitirenler	10	3	1	Son
3 yıl süreli yüksek öğrenimi bitirenler	10	1	1	Son
4 yıl süreli yüksek öğrenimi bitirenler	9	1	1	Son
5 yıl süreli yüksek öğrenimi bitirenler	9	2	1	Son
6 yıl süreli yüksek öğrenimi bitirenler	9	3	1	Son

1- Avukatlık stajını açıkta iken yapanlara 2, memuriyette iken yapanlara 1 kademe ilerlemesi uygulanır.

2- 4 yıl süreli yüksek Öğrenimi bitirenlerden yüksek mühendis, mühendis, yüksek mimar, mimar sıfatını almış olanlar ile bunlardan Öğretmenlik hizmetinde çalışanlar, Erkek Teknik Yüksek Öğretmen Okulu, Erkek Teknik Öğretmen Okulu, ve Devlet Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksek Okulu mezunları, öğrenimlerine göre tespit edilen giriş derece kademelerine 1 derece,

3- 5 yıl ve daha fazla süreli yüksek öğrenimi bitirenlerden yüksek mühendis, mühendis, yüksek mimar, mimar sıfatını almış olanlar ile bunlardan eğitim ve öğretim hizmetinde çalışanlar öğrenimlerine göre tespit edilen giriş derece ve kademelerine 1 derece,

4- Teknik hizmetler sınıfında görev almak şartı ile jeolog, jeo fizikçi, hidrojelog, hidrolog, jeomorfolog, kimyager, fizikçi, matematikçi, istatistikçi, yöneylemci (hareket araştırmacısı), matematiksel iktisatçı (ekonometreci), erkek teknik öğretmen okulu mezunları, fen memurları, teknikerler ve yüksek teknikerler, tütün ve müskirat eksperleri, tarım alet ve makineleri Uzmanlık Yüksek Okulu mezunları ile benzeri fen bilimleri ve teknik bilimler lisansiyerleri, öğrenimlerine göre tespit edilen giriş derece ve kademelerine 1 derece,

5- 4 yıl ve daha fazla süreli yüksek öğrenim görenlerden tabib, diş tabibi, veteriner hekim, eczacı ile benzeri sağlık bilimleri lisansiyerleri (Hayvan sağlığı dahil) giriş derece ve kademelerine bir derece eklenmek suretiyle bulunacak derece ve kademelerden hizmete alınırlar.

6- a) Lise ve dengi okul mezunu olup, özel kanunları gereğince sınava tabi tutularak orta dereceli okul öğretmenliği ehliyetini alanlar ve ilköğretim müfettişliği unvanını kazananlar, mesleki ve teknik Öğretim okulları, meslek atölye veya kurs öğretmenliğinde görevlendirilenler ile özel

Esas Sayısı:1976/45
Karar Sayısı:1977/1

kanunlarına ya da Özel kanunların verdiği izne dayanılarak orta dereceli okul öğretmenliğine atanırlar. 11. derecenin birinci kademesinden hizmete alınırlar.

b) Ortaokul ve dengi, lise ve dengi okulların, normal öğrenim süresinden fazla olması halinde, başarılı her öğrenim yılı için bir kademe ilerlemesi uygulanır. Bunlardan teknik öğretim okulları mezunlarına, meslekleri ile ilgili görevlerde çalışmalarını halinde ayrıca bir kademe ilerlemesi daha verilir.

7- a) Kurumlarınca açılan ve bir kısım görevlere atanmada kanuni nitelik olarak şart koşulan kursları, memurluğa girmeden önce başarı ile bitirenler hakkında bu meslekleri ile ilgili görevlerde çalışmış olmak ve 3 kademeyi geçmemek şartıyla, bu kurslarda geçirdikleri başarılı sürelerin her yılı için bir kademe ilerlemesi uygulanır.

b) Diyanet İşleri Başkanlığı kuruluşunda halen görevli bulunanlarla yeniden göreve atanacaklardan hafız oldukları Diyanet İşleri Başkanlığınca tesbit edilecek bir yönetmelik uyarınca belirlenenlere 1 derece yükselmesi verilir. (Lisans üstü eğitim sebebiyle verilen derece ve kademe ilerlemesi bu fıkra gereğince verilen derece ilerlemesi ile birlikte uygulanamaz.)

8- a) Emniyet Hizmetleri sınıfına girenlerden :

İlkokul, ortaokul, ve dengi okulları bitirenler, ilkokul ve ortaokulu bitirenlerin giriş derecelerine 2 derece,

Lise ve dengi okulları bitirenler, liseyi bitirenler için tesbit edilen giriş derece ve kademesine 1 derece, 1 kademe.

Yüksek öğrenimi bitirenler aynı yüksek öğrenimi bitirenler için tesbit edilen giriş derece ve kademesine 1 derece,

b) Genel İdare Hizmetleri sınıfına girenlerden Orman Muhafaza Memuru ve Başmemuru ile Gümrük Muhafaza Memur ve Amirlerine ilkokul ve ortaokul ve lise öğrenimleri için bu kanunda tesbit edilen giriş derece ve kademelerine 1 derece,

c) Mesleki öğrenim veya kurs görmek ve özel yarışma sınavını başarmak suretiyle atanacak Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisi Tutanak Müdürlüğü stenograflarına öğrenim giriş derece ve kademelerine 1 derece,

İlave edilmek suretiyle bulunacak derece ve kademelerden hizmete alınırlar.

9- Memurluğa girmeden önce veya memuriyetleri sırasında yüksek öğrenim üstü master derecesi almış olanlarla yüksek öğrenim kurumlarında en az 1 yıl ilave öğrenim yaparak lisans üstü ihtisas sertifikası alanlara 1 kademe ilerlemesi, tıpta uzmanlık belgesi alanlara meslekleri ile ilgili öğrenim dallarında doktora yapanlara 1 derece yükselmesi uygulanır.

"Master derecesini alıp 1 kademe ilerlemesinden yararlanan memura mesleği ile ilgili öğrenim dalında doktora yaptığı takdirde 2 kademe ilerlemesi uygulanır."

10- Doktora üstü üniversite doçentliği unvanını üniversitede görevli iken kazananlara bir derece, diğer memuriyetlerde iken bu unvanı kazananlara 2 kademe ilerlemesi uygulanır.

11- Mesleğe özel yarışma sınavına tâbi tutulmak suretiyle alınan, Bakanlık ve Bağımsız Genel Müdürlükler müfettiş yardımcıları ile bağlı müfettiş yardımcıları ve Diyanet İşleri Başkanlığı müfettiş yardımcıları, Maliye Bakanlığı merkez kuruluşu stajyer kontrolörleri; Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu uzman yardımcıları; Devlet Planlama Teşkilatı Uzman Yardımcıları; Maiyet

Esas Sayısı:1976/45
Karar Sayısı:1977/1

Memurları; Dışışleri Meslek Memurları; Maliye Bakanlığı Hesap Uzman Yardımcıları ve Bankalar yemnilı murakıplarının özel yeterlik sınavı yönetmeliklerine göre yapılacak yeterlik sınavlarında başarı göstererek müfettiş, kaymakam, hesap uzmanı yemnilı murakıp kontrolör ve uzmanlığa, Dışışleri meslek memurluğunda ise Dışışleri Bakanlığınca sınavla geçirilmesi şart koşulan bir dereceye atanmaları sırasında ve bir defaya mahsus olmak üzere haklarında ayrıca 1 derece yükselmesi uygulanır.

12- a) Memuriyete girmeden önce veya memurlukları sırasında ortaokul ve dengi veya lise ve dengi öğrenim üzerine hizmet içi eğitim sayılmayan ve öğrenim süreleri en az aralıksız 1 veya 2 öğrenim yılı olan ve kurumlarınca açılan mesleki kursları bitirenler hakkında; 1 yıllık öğrenim için 1 kademe, 2 yıldan az olmayan Öğrenim için 1 derece yükselmesi uygulanır.

b) Lise ve dengi okulları bitirdikten sonra memurlukları sırasında Millî Eğitim Bakanlığınca belli edilen ve kurumlarınca düzenlenen bir yıl süreli mesleki hizmet içi eğitim kurslarını tamamlayanların buldukları derece ve kademelere bir kademe ilave edilir.

c) Memuriyetleri sırasında Türkiye ve Ortadoğu Amme îdaresi Enstitüsünü bitirenlere her başarılı öğrenim yılı için öğrenim süreleri kadar (2 yılı geçmemek şartıyla) her yıl için bir kademe ilerlemesi uygulanır.

d) Memuriyette iken veya memuriyetten ayrılarak (87 nci maddeye tabi kurumlarda çalışanlar dahil) üst öğrenimi bitirenler, aynı üst öğrenimi tahsile ara vermeden başlayan ve normal süresi içinde bitiren emsallerinin ulaştıkları derece ve kademeyi aşmamak kaydıyla bitirdikleri üst öğrenimin giriş derece ve kademesine memuriyette geçirdikleri başarılı hizmet sürelerinin tamamı her yıl bir kademe, her üç yıl bir derece hesabıyla ilave edilmek suretiyle bulunacak derece ve kademeye yükseltilirler.

B) Öğrenim durumları itibariyle (A) bendinde gösterilen yükselinebilecek derece ve kademelerden farklı olanlar aşağıda gösterilmiştir.

1- Lise ve lise dengi mesleki veya teknik öğretim görenlerden, öğrenim eksikliğini giderecek hizmet içi eğitimden geçerek, Devlet Personel Dairesi tarafından hazırlanacak yönetmelikte belirlenecek esaslara göre yapılacak özel yükselme sınavlarında basan gösterenler 1. derecenin son kademesine kadar yükselebilirler.

2- (A) bendinin 12. fıkrasının (a) şikkında gösterilenler 3. derecenin son kademesine kadar yükselebilirler.

3- Emniyet hizmetleri sınıfı mensuplarından :

a) Polis memuru, mali polis eksperı, sivil memur (dedektif), mali polis mütehassısları 5. derecenin son kademesine,

b) Komiser muavini, Komiser emniyet müfettişi muavini, Emniyet Müfettişi, 4. derecenin son kademesine,

c) Baş komiser, sivil baş memur (Başdedektif) 3. derecenin son kademesine,

d) Emniyet amiri 2. derecenin son kademesine,

e) Emniyet müdürleri ve bu sıfatı taşımakta olan emniyet teşkilâtı mensupları, 1. derecenin son kademesine,

kadar yükselebilirler.

C) 1- Teknik hizmetler sınıfına girenlerden memurluğa girmeden önce yurt içinde veya yurt dışında mesleklerini serbest olarak veya resmî veya özel müesseselerde ifa edenlerle memuriyetten ayrıldıktan sonra bu işlerde çalışarak yeniden memuriyete girmek isteyenlerin teknik hizmetlerde geçen süresinden bu kanun ve bu kanunun 87. maddesinde sözü edilen kurumlarda geçen sürenin tamamı ve geri kalan sürenin 3/4'ü toplamı memuriyette geçmiş sayılarak bu süreler her yılı bir kademe ilerlemesi ve her üç yıl için bir derece yükselmesi verilmek suretiyle değerlendirilir.

2- Sağlık hizmetleri ve yardımcı sağlık hizmetleri sınıfına girenlerden memurluğa girmeden önce yurt içinde veya yurt dışında mesleklerini serbest olarak veya resmi veya Özel kurumlarda yapanlara, memurluktan ayrıldıktan sonra bu işlerde çalışarak yeniden memurluğa girmek isteyenlerin sağlık hizmetlerinde geçen süresinden, bu kanun ve bu kanunun 87. maddesinde sözü edilen kurumlarda geçen süreleri ile 196. maddede belirtilen şekilde tesbit edilecek mahrumiyet bölgelerinde en az 3 yıl çalışanların veya çalışacak olanların sürelerinin tamamı ve geri kalan sürelerinin 3/4 ü toplamı memurlukta geçmiş sayılarak bu sürelerin her yılı için bir kademe ilerlemesi ve her üç yılı için bir derece yükselmesi verilmek suretiyle değerlendirilir.

3- Avukatlık hizmetleri sınıfına girenlerin memuriyete girmeden önce veya memurluktan ayrılarak serbest avukatlıkla geçirdikleri sürelerin 3/4 ü memuriyette geçmiş sayılarak, bu sürelerin her yılı bir kademe ilerlemesine ve her üç yılı bir derece yükselmesine, esas olacak şekilde değerlendirilir.

4- Basın Kartları Yönetmeliğine göre, basın kartına sahip olmak suretiyle gazetecilik yaparak memurluğa girenlerin; meslekleri ile ilgili görevlerde istihdam edilmeleri şartıyla, fiilen gazetecilik yaparak geçirdikleri sürenin 3/4 ü fiilen memuriyette geçmiş sayılarak; bu sürenin her yılı bir kademe ilerlemesi ve her üç yıl bir derece yükselmesi verilmek suretiyle değerlendirilir.

5- Özel okullarda öğretmenlik veya yöneticilik yaptıktan sonra Millî Eğitim Bakanlığı emrinde memuriyet kabul edenlerin özel okullarda geçen hizmet sürelerinin 2/3 ünün her yılı bir kademe ilerlemesine ve her 3 yılı bir derece yükselmesine esas olacak şekilde değerlendirilir.

Yukarıdaki fıkralara göre, değerlendirilecek hizmet süresinden sadece özel sektörde geçen süre 12 yılı geçemez.

Ancak, T.C. Emekli Sandığı ve Sosyal Sigortalar Kanunlarına tabi görevlerde bulunmuş olanların kazanılmış hakları saklıdır.

Yapılacak intibak neticesinde ilgililerin girecekleri dereceler öğrenim durumlarına göre yükselebilecekleri derecenin son kademe aylığını geçemez.

6- Bu kanunun 4. ve 237. maddesinin (e) fıkrasına göre sözleşme ile istihdam edilenlerin, memuriyete geçirilmeleri halinde, sözleşmeli olarak geçirdikleri hizmet süreleri, her yıl için bir kademe ilerlemesi ve her 3 yıl için bir derece yükselmesi verilmek suretiyle değerlendirilir.

7- 2834 ve 2836 sayılı Kanunlara göre kurulmuş olan Tarım Kredi ve Tarım Satış Kooperatiflerinde çalışanlardan sonradan memuriyete girenlerin, bu kooperatiflerde geçen hizmetlerinin 12 yılı geçmemek üzere her yılı için bir kademe ilerlemesi ve her 3 yılı için bir derece yükselmesi verilmek suretiyle değerlendirilir.

D) Memur iken, girişteki öğrenim derecelerinden bir üst derecedeki öğrenimi tamamlayanlar bu üst öğrenim derecesi için 36. maddede yazılı memuriyete giriş derecelerinde boş kadro bulunduğu takdirde bu kanunun 68. maddesinde yazılı derece yükselmesinde süre kaydı aranmaksızın bu derecedeki görevlere atanabilirler. 68. maddenin (A) bendinin (b) ve (c) fıkralarındaki hükümler saklıdır.

Esas Sayısı:1976/45
Karar Sayısı:1977/1

E) Sınıfların giriş derecelerinin ileri kademelerinden işe başlayanlarla yukarıdaki fıkralar uyarınca kendilerine kademe ilerlemesi uygulananların, kademe ilerlemesine tekabül eden süreleri 68. maddede derece yükselmesi için gerekli olduğu öngörülen sürelerin hesabında ayrıca değerlendirilir. Artan süreler üst derece ve kademedeki kanuni bekleme süresinde geçmiş sayılır.

F) Bu kanunla tesbit edilen çeşitli hizmet sınıfları mensuplarından Cumhurbaşkanlığı Dairesinde ve Yasama Meclislerinde asli ve sürekli görevlerde bulunanların kadro, unvan, derece, intibak ve diğer bilimum özlük haklarının kullanılması ile ilgili yetkiler Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği, Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisi Başkanlık divanlarına aittir.

Bu kanunla tesbit edilen çeşitli hizmet sınıflarına dahil olup da MİT Müsteşarlığı emrinde çalışan MİT mensuplarının atama, derece yükselmesi ve kademe ilerlemesi ve disiplin hükümleriyle ilgili yetkilerin Kullanılmasının düzenlenmesi Başbakanına aittir .

Millî istihbarat hizmetleri sınıfına yapılan atamalarda bu maddenin (A) bendinin (8/a-b) fıkralarındaki derece ve kademe ilerlemesi ile ilgili hükümleri uygulanır.

G) Bu maddede sayılan sınıfların ve fıkraların kapsamının tayininde benzeri veya eş değer öğrenim veya hizmetler; ilgili Bakanlık veya kuruluşun teklifi üzerine alakalı öğretim kurumu ile Millî Eğitim Bakanlığının muadelet tevsiki ve Maliye Bakanlığı ile Devlet Personel Dairesinin mütalâası alınarak Bakanlar Kurulunca tesbit olunur.

Ek Geçici Madde 2- 1/3/1970 tarihi ile 30/11/1970 tarihi arasında görevde bulunmaları nedeniyle intibakı yapılmış olanlar ile 30/11/1970 den 1/3/1975 tarihine kadar olan sürede göreve alınanlardan bu madde gereğince değerlendirmeye esas alınan, hizmetlerde Öğrenim durumları değişmemiş olanların derece ve kademelere intibakı aşağıdaki esaslara göre yapılır.

A) Başlangıç derece ve kademesi olarak 1/3/1975 tarihindeki Öğrenim durumuna göre 36 ncı maddede tesbit olunan hizmete giriş derece ve kademesi esas alınır.

B) 18 yaşın bitirilmesinden sonra, 87 nci maddede belirtilen kurumlarda geçen başarılı hizmet süreleri değerlendirilir.

C) Aşağıda gösterilen görevlerde başarılı olarak geçen süreler (B) fıkrasındaki sürelerle eklenir.

a) Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliğinde, Belediye Başkanlığında, illerin daimi komisyon üyeliğinde,

b) Subay, Askerî Memur, Gedikli Subay, Astsubay, Uzman Jandarma Çavuş (Jandarma Uzatmalı Er, Onbaşı, Çavuş), Ordu Uzman Çavuş olarak orduda,

c) Hazırlık kıtası ile okul dönemi dahil yedek subaylıkta (Muvazzaflık dışında geçen süre dahil), yedek subay öğretmenlikte, muvazzaf ve ihtiyat erlikte, (84 üncü madde hükümleri saklıdır.)

d) Özel kanunlarındaki ve 657 sayılı Kanundaki hükme dayanılarak kazai rüşt kararı alınmak suretiyle veya mecburi hizmetin ifası nedeniyle öğrenimleri ile ilgili görevlere atananların, 18 yaşın bitirilmesinden önce bu görevlerde,

e) Teknik hizmetler sınıfı, sağlık hizmetleri ve yardımcı sağlık hizmetleri sınıfında bulunanlar ile bu sınıflara girecek nitelikte olanların yurt içinde veya yurt dışında 87 nci madde kapsamına girmeyen yerlerde, (12 yılı geçmemek üzere, meslekleri ile ilgili hizmetlerin 3/4 ü),

Esas Sayısı:1976/45
Karar Sayısı:1977/1

f) Özel okullarda yöneticilik ve öğretmenlik yapanlardan Millî Eğitim Bakanlığı emrinde görev kabul etmiş olanların, özel öğrenim kurumlarında (12 yılı geçmemek üzere bu hizmetlerinin 2/3 ü),

g) Serbest avukatlıkta, (12 yılı geçmemek üzere bu sürenin 3/4 ü),

h) Basın kartları yönetmeliğine göre, basın kartına sahip olmak suretiyle gazetecilik yaparak memurluğa girenlerin; meslekleriyle ilgili görevlerde istihdam edilmeleri şartıyla; fiilen gazetecilik yaparak geçirdikleri sürenin 2/3 ü,

i) Vekil imam olup da sonradan din hizmetleri sınıfında aslî kadrolara geçmiş olanların vekillikte geçen hizmetlerinin tamamı,

k) Yabancı memleketlerde öğretmen olarak Türk kültürüne hizmet edenlerden Türk vatandaşlığına geçmiş ve Devlet memuru olmuş olanların, yurt dışında öğretmenlikte geçen hizmetlerinin, (12 yılı geçmemek üzere 2/3 ü),

D) 1/3/1970 tarihinden önce çeşitli kanunlara dayanılarak kazanılmış bulunan kıdemler ile aşağıda gösterilen kıdemler (B) fıkrasındaki sürelerle ayrıca eklenir.

a) Devlet lisan imtihanını vermek,

b) Fevkalâde başarıdan dolayı verilen takdimamelere dayanılarak barem kanunlarıyla tespit edilen normal süreden erken terfi etmek,

c) 7163, 1323, 1134, 4273, 4454, 4489, 5442, 2556 ve 5931 sayılı Kanunlardan veya benzer nitelikteki hükümleri taşıyan kanunlardan yararlanmak suretiyle kazanılan kıdemler,

d) 1/3/1970 tarihinden önce harem veya emeklilikte kazanılmış hak aylığının tespitinde sayıldığı halde bu maddede gösterilmeyen süreler,

E) 36 ncı maddenin (A) bendinin çeşitli fıkralarında kademe veya derece verilmesi öngörülen durumları bu fıkralardaki esaslar dairesinde 1/3/1975 tarihinden önce ihraz etmiş bulunanlara sözü edilen hükümler uyarınca durumlarına göre verilmesi gereken derece ve kademeler, bu maddenin (B) fıkrasındaki süreler ayrıca eklenir.

F) Aşağıdaki süreler bu maddeye göre yapılacak değerlendirmede nazara alınmaz.

a) Saat ücreti karşılığında veya sözleşmeli olarak, normal çalışma saatleri ile kayıtlı olmaksızın ve normal çalışma saatlerinden daha az süre çalışılmak suretiyle yapılan işlerde geçen,

b) Emekli aylığı almak suretiyle geçen,

Hizmet süreleri,

G) Emekliliğe tabi olmaksızın doktora öğrenimi yapanların yurt içinde veya yurt dışında geçirdikleri normal doktora öğrenim sürelerinin 3 yılı,

H) Aynı süre ve aynı neden hiç bir şekilde mükerreren değerlendirilemez.

İ) (A) bendi uyarınca başlangıç olarak alınacak derece ve kademe üzerine yukarıdaki bentler esas alınmak suretiyle değerlendirilmesi gerektiği tespit olunacak sürelerin her yılı için bir kademe ve her üç yılı için bir derece verilmek suretiyle bulunacak derecenin ilgili kademesine intibak ettirilir. Bu kanunun 92 nci maddesinin 6 ncı fıkrası hükmü mahfuzdur.

Esas Sayısı:1976/45
Karar Sayısı:1977/1

1327 sayılı Kanun ve ondan sonra çıkarılmış bulunan Kanun Hükümündeki Kararnamelerle yapılmış ve bu kanun hükümlerine göre yapılacak intibaklar ve bu intibaklar sonucu varılacak yükselme dereceleri ilgili memurlar için kazanılmış haktır.

1- 30/11/1970 tarihinden (bu tarih dahil) önce;

a) Çeşitli barem ve teadül kanunlarına göre kazanılmış hak aylıkları,

b) T. C. Emekli Sandığı Kanunu hükümlerine göre emeklilik keseneğine esas aylıkları, (87 nci maddeye tabi kurumlar dışında sigorta primi ödenmek suretiyle geçen süreler nedeniyle emeklilik keseneğine esas aylıkta yapılan yükselmeler hariç) ,

Öğrenim durumlarına göre 36 ncı maddenin (A) bendindeki tabloda gösterilen hizmette yükselebilmeye derecesinden daha yukarı derecelerde olanların intibakı daha yukarıda olan bu aylık derecelerine yapılır.

Ayrıca, intibak ettikleri derecenin aylığını kazanılmış hak olarak aldıkları veya emeklilik keseneği ödedikleri sürenin her yılı için bir kademe ilerlemesi uygulanır.

Bunların 30//11/1970 tarihinden sonra geçirdikleri ve geçirecekleri her başarılı hizmet yılları için, intibak ettirildikleri derecenin son kademesi aylığını geçmemek üzere, bir kademe ilerlemesi uygulanır.

2)- Durumları 2 nci fıkra kapsamına girenlerden 1 inci fıkraya göre yapılacak intibakları lehlerine olanların intibakı 1 nci fıkra hükümlerine göre yapılır.

Ek Geçici Madde 3- 1/3/1970 - 30/11/1970 tarihleri arasında görevde bulunmaları nedeniyle intibakı yapılmış olanlarla, 30/11/1970 tarihinden 1/3/1975 tarihine kadar olan sürede göreve alınanlardan, değerlendirmeye esas alınan hizmetlerden ilkinde (Askerlik dahil) göreve başladıktan sonra öğrenim durumları 36 ncı maddeye göre daha ileri kademe veya yüksek derecede hizmete alınma hakkı verecek şekilde değişenlerin derece ve kademelere intibakı 36 ncı maddenin (A) bendinin 12/d fıkrası uyarınca ve ek geçici 2 nci madde esaslarına göre yapılır. Öğrenim durumları bir defadan fazla değişenlerin intibakı aynı esaslara göre yeniden tesbit olunur.

Ek Geçici Madde 4- (Öğrenim ve hizmet durumlarına göre bu kanununun 36. maddesine göre daha yüksek derece ve kademedeki hizmete alınma hakkı olanlar hariç) intibakta başlangıç derece ve kademesi olarak:

a) Mülga Maden Teknisyen Okulu mezunları için 11. derecenin 2. kademesi, Yıldız Teknik Okulunun mülga Fen Memurluğu kısmından mezun olanlar ile mülga Orta Orman Okulu ve Orman Tatbikat Okulu mezunları için 10 uncu derecenin 2. kademesi,

b) Bunlardan ve Nafia Fen Mektebini bitiren fen memurlarından özel statüsüne göre mühendis unvanını almış bulunanlar için 9. derecenin birinci kademesi,

c) 30/11/1970 tarihinden önce göreve başlamış olanlardan 36. maddedeki hizmete giriş dereceleri, 3656 sayılı Kanununun 3 .maddesi ile tesbit olunan giriş derecesinin altında olanlar için 3656 sayılı Kanununun 3. maddesindeki giriş derecesinin birinci kademesi,

d) 644 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce Emniyet Genel Müdürlüğü kadrolarında istihdam edilmekle beraber Millî Emniyet Teşkilâtında fiilen emniyet hizmeti gören personelden lise veya dengi okul mezunları için 12. derecenin 2. kademesi,

Esas Sayısı:1976/45
Karar Sayısı:1977/1

e) Ordudan ayrılmış subay, astsubay ve askerî memurlar için 1323 sayılı Kanunun öngördüğü giriş derecesinin birinci kademesi,

f) 633 sayılı Kanunla müktesep hakları saklı Müftü, Müftü Yardımcısı ve vaizler için 12. derecenin birinci kademesi, İmam Hatip ve müezzinler için 14. derecenin 3. kademesi,

g) Mülga 3437 sayılı Kanuna göre yetiştirilen ve 1177 sayılı Kanun hükümlerine göre yüksek öğrenime intibak hakları saklı tutulan Tütün Eksperleri 10. derecenin 2 .kademesi.

Alınır.

h) Bunlardan, 36. maddenin (A) bendinin 6/a fıkrasında gösterilenlerin intibakında ve ilerlemesinde aynı maddenin (B) bendinin 1 inci fıkrasındaki şartlar, 1/3/1975 tarihinde görevde bulunmaları kaydıyla, yerine getirilmiş sayılır.

30/11/1970 tarihinden önce göreve başlamış olanlardan, ilkokul mezunu olmayanların intibakında, ilkokul mezunu olanlar gibi işlem yapılır.

i) (a) ve (g) fıkrası şümulüne girenler 2 nci derecenin son kademesine, (f) fıkrası şümulüne girenler 3 üncü derecenin son kademesine kadar yükselebilirler.

3- Dayanılan Anayasa kuralları:

Başlangıç bölümü :

Başlangıç

Tarihi boyunca bağımsız yaşamış, hak ve hürriyetleri için savaşmış olan;

Anayasa ve Hukuk dışı tutum ve davranışlarıyla meşruluğunu kaybetmiş bir iktidara karşı direnme hakkını kullanarak 27 Mayıs 1960 Devrimini yapan Türk Milleti;

Bütün fertlerini, kaderde, kıvançta ve tasada ortak, bölünmez bir bütün halinde, millî şuur ve ülküler etrafında toplıyan ve milletimizi, dünya milletleri ailesinin eşit haklara sahip şerefli bir üyesi olarak millî birlik ruhu içinde daima yüceltmeyi amaç bilen Türk Milliyetçiliğinden hız ve ilham alarak ve;

"Yurtta Sulh, Cihanda Sulh" ilkesinin, Millî Mücadele, ruhunun, millet egemenliğinin, Atatürk Devrimlerine bağlılığın tam şuuruna sahip olarak;

İnsan hak ve hürriyetlerini, millî dayanışmayı, sosyal adaleti, ferdin ve toplumun huzur ve refahını gerçekleştirmeyi ve teminat altına almayı mümkün kılacak demokratik hukuk devletini bütün hukukî ve sosyal temelleriyle kurmak için;

Türkiye Cumhuriyeti Kurucu Meclisi tarafından hazırlanan bu Anayasa'yı kabul ve ilân ve onu, asıl teminatın vatandaşların gönüllerinde ve iradelerinde yer aldığı inancı ile, hürriyete, adalete ve fazilete aşık evlâtlarının uyanık bekçiliğine emanet eder.

Madde 2- Türkiye Cumhuriyeti, insan haklarına ve Başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, millî demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devletidir.

Madde 12- Herkes, dil, ırk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din ve mezhep ayırımı gözetilmeksizin, kanun önünde eşittir.

Hiç bir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz.

Esas Sayısı:1976/45
Karar Sayısı:1977/1

Madde 48- Herkes, sosyal güvenlik hakkına sahiptir. Bu hakkı sağlamak için sosyal sigortalar ve sosyal yardım teşkilâtı kurmak ve kurdurmak Devletin ödevlerindedir.

III- İLK İNCELEME:

Anayasa Mahkemesi içtüzüğü'nün 15. maddesi uyarınca, Kani Vrana, Şevket Müftügil, Halit ZARBUN, Ziya Önel, Abdullah Üner, Ahmet Koçak, Şekip Çopuroğlu, Fahrettin Uluç, Muhittin Gürün, Lûtfi Ömerbaş, Hasan Gürsel, Ahmet Salih Çebi, Adil Esmer, Nihat O. Akçakayalıoğlu ve Ahmet H. Boyacıoğlu'nun katılmalarıyla 12/10/1976 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında "dosyanın eksikliği bulunmadığından esasın incelenmesine" oybirliğiyle karar verilmiştir.

IV- ESASIN İNCELENMESİ :

İşin esasına ilişkin rapor, dâva dilekçesi, iptali istenilen yasa kuralları ile Anayasa'ya aykırılık sav'ına dayanak tutulan Anayasa kuralları, bunlara ilişkin gerekçeler ve yasama belgeleri, konu ile ilgili öteki yasalar ve gerekçeleri okunup incelendikten sonra işin gereği görüşüldü :

A- Sözlü Savunma yapma istemi:

Davacı, dâva dilekçesinin Başlangıç bölümünde "sözlü savunma yapmak istiyoruz" diye istemde bulunduğundan bu konu üzerinde durulmuştur.

Davacının sözlü savunma ile, Anayasa'nın değişik 148. maddesinin son fıkrasında ve 22/4/1962 günlü 44 sayılı Yasanın 29. maddesinde sözü geçen "sözlü açıklama"yı amaçladığı anlaşılmakta ise de, dâva dilekçesinde konuya ilişkin düşüncelerin yeterince açıklandığı, ayrıca işin esasına ilişkin raporda konu hakkında gerekli bilgi ve belgelerin toplandığı, bunlarla tam ve sağlıklı bir kanıya varmanın olanak içinde bulunduğu saptandığından sözlü açıklama yapılmasında bir yarar görülmemiştir. .

Bu nedenlerle anılan maddeler uyarınca sözlü açıklaması dinlenmek üzere davacının çağrılması isteminin reddine karar verilmelidir.

Muhittin Gürün, "bu istemin konusunun görüşülüp oylanamayacağı düşüncesi ile bu görüşe katılmamıştır.

B- İptal isteminin kapsamı;

Anayasa'ya aykırılığı savı ile iptali istenen kural; dâva dilekçesinin "iptali istenen hükümler" başlığı altında : "2013 sayılı ve 1/6/1976 tarihli Kanunun 3. çerçeve maddesiyle 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununa eklenen Ek madde l'in ilk fıkrasının son cümlesinde yer alan (öğrenim durumları itibarıyla 36. maddede belirtilen yükselebilecekleri derece ve kademeleri geçmemek üzere bulunacak derece ve kademelerin emekli aylığına bağlanmasında esas aylıkları üzerinden ve) deyimi ile, aynı ek maddenin (a) işaretli bendi içinde yer alan (ve tavan) deyimi..." biçiminde ifade edilmiştir. Ancak bu anlatım biçimi özet olduğundan konunun açıklığa kavuşturulması gerekir. Bunun için de kuşkusuz iptali istenilen kuralı içeren madde hükmünün tümü gözönünde tutulmalıdır. Sözü edilen kural, 2013 sayılı Yasanın 3. maddesiyle getirilen Ek I. maddede yer almaktadır.

Bu madde; 1/3/1970 den önce emekli, adi malûl veya vazife malûlü olanlarla bunların dul ve yetimlerine bağlanan aylıkların, sözü geçen 5434 sayılı Yasa hükümlerinde, daha sonra çıkarılan yasalar ve bu arada 1425 sayılı Yasa ile yapılan değişiklikler karşısında intibaklarının nasıl yapılacağını düzenlemektedir. Bu düzenlemenin dâva konusunu ilgilendiren kuralları şöyledir:

Esas Sayısı:1976/45
Karar Sayısı:1977/1

"27/7/1967 tarih ve 926 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel Kanununa tabi olmayan görevlerden 1/3/1970 tarihinden önce emekli, adi malûl ve vazife malûlü olanlara, ölenlerin dul ve yetimlerine bağlanan aylıklar"ın:

a) "Görevlerinden ayrıldıkları tarihteki öğrenim durumlarına göre 657 sayılı Kanunun 1897 sayılı Kanunla değişik 36. maddesinin ortak hükümleri kısmının (A) bölümündeki tabloda gösterilen hizmete giriş derece ve kadrosu başlangıç alınmak",

b) "Emekli aylığı bağlanmasına esas alınan fiili hizmetin her yılı için bir kademe ve her üç yılı için bir derece verilmek"

"Suretiyle öğrenim durumları itibariyle 36. maddede belirtilen yükselebilecekleri derece ve kademeleri geçmemek üzere bulunacak derece ve kademelerin emekli aylığı bağlanmasına esas aylıkları üzerinden ye 1/3/1975 tarihinden geçerli olarak yükseltilir...",

"Şu kadar ki bu yükseltmeler sırasında; 657 sayılı Kanunun 1897 sayılı Kanunla değişik ek geçici 4. maddesinin başlangıç ve tavan dereceleri ile ilgili hükümleri de gözönünde tutulur."

Buna göne:

1/3/1970 den önce emekli, adi malûl veya vazife malûlü olan sivil memurlarla bulardan ölenlerin dul ve yetimlerinin aylıklarının yeni duruma intibakında uygulanacak esaslar şunlardır:

1- Her emeklinin görevden ayrıldığı, başka deyimle emekli olduğu tarihteki öğrenim durumuna göre ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 15/5/1975 günlü 1897 sayılı Yasa ile değişik 36. maddesinde saptanan kural gereğince hizmete giriş derece ve kademesi başlangıç alınmak,

2- Fiili hizmetlerin her yılı için bir kademe, her üç yılı için bir derece verilmek,

Suretiyle yükselebilecekleri derece ve kademeye intibakları yapıcaktır.

3- Ancak bu yükseltimede, öğrenim durumları gözönünde tutulacak, anılan 36. madde ile 1897 sayılı Yasanın Ek Geçici 4. maddesinde öngörülen öğrenim tavanı aşılmayacak ve böylece emekli aylığı bağlanmasına esas tutulacak aylığın derece ve kademesi saptanacaktır.

Örneğin kimi kurallarının iptali istenilen 2013 sayılı Yasa gereğince yapılan intibaklarda, 1/3/1970 öncesi emeklilerinin emekliye ayrıldıkları sırada yararlanamadıkları fiilî hizmetlerin bir bölümünün veya tamamının, anılan kanunun tanıdığı olanaklardan yararlanarak değerlendirilmesi suretiyle yükseltilebilecek derece ve kademe ; ilkokulu bitirenler için 7. derecenin, son kademesi, ortaokulu bitirenler için 5. derecenin son kademesi, liseyi bitirenler için 3. derecenin son kademesi, 1897 sayılı Yasanın Ek Geçici 4. maddesine tabi olanlar için de bu maddenin, ya da değişik 36 maddenin müşterek bölümünün (B) bendinde saptanan derece ve kademeler olabilecektir. Arta kalan fiilî hizmetler varsa bunlar intibakta sayılmayacaktır.

Davacı, 657 sayılı Kanuna ilişkin 12 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin değiştirilerek kabulü hakkındaki 15/5/1975 günlü, 1897 sayılı Yasa gereğince memurların öğrenim durumlarına bakılmaksızın yükselebilecekleri derece ve kademelere intibaklarının yapıldığı, başka bir deyimle bu yükselmede öğrenim barajı kaldırıldığı halde, 2013 sayılı Yasaya göre yapılan intibaklarda bu kural bir tarafa bırakılarak yeniden öğrenim barajı getirilmesi nedeniyle 1/3/1970 Öncesi ve sonrası emeklileri arasında öğrenim durumlarına dayalı bir eşitsizlik yaratıldığını, oysa emeklilik sosyal bir güvenlik hakkı olduğundan bu alanda yapılacak düzenlemelerde öğrenim durumlarının yükselmelerde bir engel olmaması gerektiğini, aslında 1101 sayılı Kanunun Ek 2. maddesi ile

Esas Sayısı:1976/45
Karar Sayısı:1977/1

1/3/1970 öncesi emeklilerinin de bu tarihten sonraki emekliler durumuna getirilmesi mümkün iken 2013 sayılı Yasa ile bunun önleildiğini ileri sürerek bu kuralın, Anayasa'nın Başlangıç bölümündeki Hukuk Devleti ilkesiyle 2., 12. ve 48. maddelerine aykırılığı nedeniyle iptalini istemektedir.

C) Öğrenim derece ve tavanlarına ilişkin hükümlerin tarihsel gelişimi ve bu hükümlerin emekli statüsüne etkisi:

Anayasa'ya aykırılığı ileri sürülerek iptali istenilen kural, 1/3/1970 den önce emekli olanların intibaklarının nasıl yapılacağını düzenleyen 2013 sayılı Yasanın 3. maddesinde yer alan Ek 1. maddedeki öğrenim derecesi barajı hükmü ile bunun sonucu olarak saptanan ve yükselmeyi önleyen tavan hükmüdür. Daha geniş bir anlatımla, anılan madde hükmüne göre 1/3/1970 den önce emekli olanların intibakları yapılırken ilgili yasalar gereği değerlendirilecek fiilî hizmetlerin hesabında, 657 sayılı Devlet Memurları Yasasının değişik 36. maddesinde belirtilen öğrenim durumlarının gözönünde tutulacağına ve yine aynı yasanın 1897 sayılı Yasa ile değiştirilen Ek geçici 4. maddesinde yer alan ve öğrenim durumlarına göre saptanacak tavan aşamamaya ilişkin kurallardır. Gerçekten bu kurallar nedeniyle 1/3/1970 den önce emekli olanların değerlendirilmesi gereken bir bölüm fiilî hizmetleri değerlendirme dışında kalmaktadır.

Aslında bu kurallar 2013 sayılı Yasa ile getirilmiş yeni kurallar değildir. Devlet Memurlarının, Öğrenim durumlarına göre belli bir dereceye kadar yükselebilmeleri ve o derecenin bir tavan sayılması hatta öğrenimle birlikte yeterliğe ve yeteneğe (liyakat ve ehliyet) dayalı sınıflandırma sistemi bir bakıma daha Cumhuriyetin ilk yıllarında yürürlüğe konan 18/5/1929 günlü, 1452 sayılı Devlet Memurları Maaşatının Tevhit ve Taadülüne Dair Kanun ile benimsenmiştir. Gerçekten bu kanun hükümlerine göre Devlet Memurları 20 dereceye ayrılmış, 1 - 5 derecelere (A) serisi, 6-13 derecelere (B) serisi, 14-20 derecelere (C) serisi denilmiş; göreve ilk girişte alınacak derecenin saptanmasında ve yükselme sürelerinde öğrenim durumu esas alındığı gibi, (A) serisinin üst derecelerine yükselebilmek için de yüksek öğrenim yapmış olmak koşulu konulmuştur (30 Haziran 1929 günlü, 1229 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 18 Mayıs 1929 günlü, 1452 sayılı Yasanın 1., 3., 7. ve 8. maddeleri) Aynı ilkeler bu konuda çıkartılan daha sonraki yasalarda da (Örneğin 3656 ve 3659 sayılı Yasalar) yer almış ve böylece öğrenim durumu ve tavanı memurluk statüsünün esaslı bir öğesini oluşturmuştur, öte yandan emeklilik statüsü memurluk statüsüne bağlı ve ona dayalı bulunması nedeniyle emekli aylıkları derecelerinin saptanmasında esas, memuriyette iken kazanılan emeklilik aylığına esas dereceler ve kademeler olduğundan, o statüdeki öğrenim derecelerine dayalı ve onunla orantılı ve sınırlı yükselmeler, kuşkusuz emeklilik intibakına da yansımıştır.

Bu açıklamalardan anlaşılacağı üzere, emeklilik statüsü ile memurluk statüsü arasında organik bir bağ bulunmaktadır ve bunun sonucu olarak memurluk statüsünde yapılan değişiklikler emeklilik statüsünde de etkisini göstermektedir. Örneğin, emekli aylığının hesabında, ya da emekliler hakkında yapılan intibaklarda değerlendirilen hizmetler, memuriyette geçen fiilî hizmet süreleridir. Emekli aylıkları ve ikramiyeleri; memuriyet aylıklarına, yada memuriyet derecelerine göre oluşturulmuş gösterge tutarlarına göre saptanır. Yine emekliye intibakta esas alınan başlangıç ve tavan dereceleri, görevli iken tabi olunan başlangıç ve tavan dereceleridir.

Konuya bu açıdan bakılınca memuriyet statüsünü oluşturan kuralların şöyle bir evre geçirdiği görülür.

Yukarıda da değinildiği gibi, memuriyete girişde ve terfide öğrenim durumunun esas alınması ve ona göre saptanan derece ve kademelerden başlanılarak belli derecelere kadar yükselme ilkesi, ilk kez 18.5.1929 günlü, 1452 sayılı Kanunla mevzuatımıza girmiş, daha sonra 30.6.1939 günlü, 3656 sayılı "Devlet Memurları Aylıklarının Tevhid ve Teadülüne Dair Kanun" ile öğrenim

Esas Sayısı:1976/45
Karar Sayısı:1977/1

durumuna, liyakata ve kariyere dayalı sınıflandırma ilkeleri daha geniş bir biçimde sürdürülmüştür. Örneğin, bu kanuna, göre 15 derece üzerinden düzenlenen ve her derecenin maaş asıllarıyla tutarları ayrı ayrı saptanan Devlet Memurluğuna girişte öğrenim durumu esasa alınmış, üst dereceye terfideki süre yüksek öğrenimli olanlar için, 3, olmayanlar için 4 yıl olarak belirlenmiş, yabancı dillerden birini bilenlerin, ya da doktora yapmış olanların daha üst derecelerden memuriyete alınmaları öngörülmüş, 5. ve daha yukarı derecedeki memuriyetlere atanmak için yüksek okul mezunu olmak koşulu getirilmiştir Bununla birlikte geçici 5. madde ile yüksek öğrenim yapmamış olduğu halde 3656 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği 8/7/1939 tarihinde Devlet memurluğu görevlerini sürdürenlere, 3. dereceye kadar yükselebilmek hakkı tanınmıştır. Şu halde kanunun yürürlük tarihinde Devlet hizmetinde bulunan ve yüksek okul mezunu olmayan memurlar için öğrenim tavanı 3. derece, daha sonra hizmete girecekler için ise 5. derece olacaktır (S Temmuz 1939 günlü, 42531 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 3656 sayılı Kanununun 3., 7., 8., 9. ve geçici 5. maddeleri).

Bu maddeler üzerindeki meclis görüşmeleri, bu kuralların yüksek öğrenimi teşvik amacını güttüğünü ve böylece Devlet memuriyetinde öğrenim, liyakat ve kariyer ilkelerine önem verildiğini göstermektedir. (Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Ceridesi, Cilt: 3, Devre: 6, Birleşim: 22, 23, Sayfa : 205 - 207).

3656 sayılı Kanunun bu kuralları 3/7/1939 günlü, 3659 sayılı "Bankalar ve Devlet Müesseseleri Memurlarının Aylıklarının Tevhit ve Teadülü Hakkında Kanun" da da yer almıştır (11 Temmuz 1939 günlü, 42551 sayılı Resmî Gazete, 3659 sayılı Kanun, Madde: 1., 2, ve 5.).

Ana çizgileriyle belirtilen bu inceleme göstermektedir ki, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ile bunu değiştiren ve yeni kurallar getiren öteki yasaların yürürlüğe girmesinden önce de memurluk statüsünde Öğrenim durumu, memurların göreve alınmasında, terfilerinde ve yükselebilecekleri tavan derecesinin saptanmasında temel ilke olmuştur.

Bu ilke, Devlet Memurluğu statüsüne yeni hükümler getiren ve malî hükümleri 31/7/1970 günlü, -1327 sayılı Kanun gereğince 1/3/1970 de yürürlüğe giren 14/7/1965 günlü 657 sayılı kanun ve bunun ek ve değişiklikleri ile daha geniş ve sistemli bir biçimde geliştirilmiştir. Buna örnek olarak memuriyete giriş ve yükselmelerde Öğrenime ağırlık tanınması ve Öğrenime dayalı yeterlik (liyakat), kariyer ve sınıflandırma kurallarının öngörülmesi, tek ücret ve ücretlerle fiyat artışları ve milli gelir hareketleri arasında bir ilişki kurularak artan fiyatlardan memurların gerçek gelirlerinin korunması amacı ile değişen katsayı yöntemi gösterilebilir.

Yeni Devlet Memurları Yasası ile getirilen sistem, Devlet Personel rejiminde büyük değişiklikler yaptığından bu yasanın malî hükümlerinin yürürlüğe girdiği 1/3/1970 tarihinde devlet hizmetinde bulunanların, yeni sisteme intikal ve intibaklarının yapılması zorunluğu doğmuştur. Bu amaçla 657 sayılı Kanunda kimi değişiklikler yapan ve bu kanuna kimi hükümler ekleyen 1327 sayılı yasa, çıkarılmıştır. Bu yasa aynı zamanda yeni düzenin, eski statüye göre alınmış memur ve hizmetlilere nasıl uygulanacağı hakkında kurallar da getirmiştir. Ancak bu kuralların intibak için yeterli olmadığı görüldüğünden, aynı amacı sağlamak için 23/5/1972 günlü, 1589 sayılı (Devlet Memurları Kanunu ile ilgili Yetki Kanunu) na dayanılarak çıkartılan 2 ve 12 sayılı Kanun hükmünde kararnameler ve son olarak 1897 sayılı Kanun yürürlüğe konmuştur. Burada üzerinde durulması gerekli nokta, anılan yasaların ve kanun hükmünde kararnamelerin ilke olarak memuriyete giriş ve yükselmelerde öngördüğü öğrenim derecesinin yapılacak intibaklarda da dayanak alınmış olmasıdır. Örneğin 1327 sayılı Kanunun intibaklarla ilgili Ek geçici 2. maddesi ile 2 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Ek geçici 2. ve 3.. maddelerinde "yapılacak intibakların esasları" başlığını taşıyan bölümdeki Geçici 1. ve 2. maddelerde öğrenim durumu itibariyle yükselebilecek derecenin geçilemeyeceği hükme bağlanmıştır.

Esas Sayısı:1976/45
Karar Sayısı:1977/1

Aynı Kararnamenin sözü geçen Geçici 2. maddesinde, ayrıca intibaklar sonucunda bulunacak derece ve kademe; personelin daha önce bulunduğu derece ve kademedan aşağı ise, yükselerek aradaki farkı kapayınca kadar kendisine eski aylığının ödeneceği ancak bu yükselmelerde emeklilik keseneğine esas aylık derecesinin ilgilinin öğrenim durumuna göre yükselebileceği dereceyi aşamayacağı Öngörülmüş ve fakat bu hükümlerin yürürlük tarihi olan 1/6/1973 ten itibaren 1 yıl içerisinde emekliye ayrılma isteğinde bulunanlara emeklilik işlemlerinin, intibaktan önceki emeklilik keseneğine esas aylıkları üzerinden yapılma olanağının tanınacağı esas getirilmiştir.

31 Mayıs 1974 günlü, 14901 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 30.4.1975 günlü ve 12 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede de Öğrenim derecesi, yapılacak intibaklardaki yükselmelerde esas alınmış, ancak bu ilke, bundan önceki yasalarda olduğu gibi, hizmete girişteki öğrenim derecesi yerine hizmetliler yararına olmak üzere bu kararnamenin yürürlük tarihi olan 31/5/1974 deki öğrenim durumu olarak değiştirilmiştir. Bu yeni yöntem, intibaklarda başlangıç ve kademe derecesi olarak 31/5/1974 tarihindeki öğrenim durumuna göre 36. maddedeki hizmete giriş ve kademeleri esas almış, intibakta değerlendirilecek hizmetleri bunun üzerine sıralanmıştır. (12 sayılı Kanun Hükmünde Kararname, Ek geçici 2., 3. ve 4. maddeler.) Bununla birlikte hem geçici Ek 2. maddenin (H) işaretli bendinde, hem de intibak esasları başlığını taşıyan bölümdeki Geçici 2. maddede; daha önceki yasalarda kabul edilmiş olan sınıf ve öğrenim durumları itibariyle yükselinebilecek derece ve kademelerin aşılamayacağı ilkesi korunmuştur. Ayrıca Geçici 3. maddede intibak sonucunda bulunacak derece ve kademenin intibaktan önce bulunulan derece ve kademedan düşük olması halinde önceki derece ve kademelerin esas alınacağı, ilgilinin o derece ve kademeye yükselmesine kadar aradaki aylık farkının kendisine ödeneceği ve bu yükselmelerde emekliye esas aylık derecesinin öğrenim durumuna göre yükselinebilecek derece ve kademeyi aşamayacağı belirtilmiş, ancak 1/6/1974 ten itibaren 1 yıl içinde emekliye ayrılma isteğinde bulunanların emeklilik işlemlerinin, intibaktan önceki emeklilik keseneğine esas aylık derece ve kademeleri üzerinden yapılacağı hükme bağlanmıştır. Böylece 2 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile öngörülmüş olan emekliliğe özendirme amacı, 12 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile sürdürülmüştür.

15/5/1975 günlü, 1897 sayılı Kanuna gelince; bu Kanunda da 2 ve 12 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamelerde olduğu gibi, ilke olarak memuriyet derece ve kademesine intibakların (bu kanunun yürürlük tarihi olarak belirtilen 1/3/1975 tarihindeki) öğrenim durumuna göre 36. maddede saptanan hizmete giriş derece ve kademesi esas alınmak ve madde metninde sayılan hizmetler değerlendirilmek suretiyle yapılacağı öngörülmüşse de (Ek geçici 2, 3. ve 4. maddeler) konuya ilişkin daha önceki yasalar ve kanun hükmündeki kararnamelerde intibaklar için benimsenmiş bulunan öğrenim tavanının aşılamayacağı yolunda bir hüküm getirilmemiştir. Bunun sonucu olarak, 18/5/1929 günlü, 1452 sayılı Kanunla Devlet memuru statüsüne girmiş 11/7/1939 günlü, 3656 sayılı Kanunla da benimsenmiş, daha sonra personel mevzuatı reformu için çıkartılan 657 ve 1327 sayılı Yasalarla daha ayrıntılı ve sistemli biçimde düzenlenip 2 ve 12 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamelerin hem esas, hem de intibaklara ilişkin geçici maddelerinde yer almış olan ve en son intibak esaslarını içeren 1897 sayılı Yasanın 36. maddesinde de kabul edilmiş bulunan öğrenim derecesine göre yükselme tavanı konulması ilkesi; bu kanunun getirdiği intibak hükümlerinin yararlanacak olanlar hakkında saptanan 1/3/1970 -1/3/1975 tarihleri arasında görevde bulunanlar, ya da emekli olanlar için uygulama alanından çıkarılmıştır.

İşte davacı, 1897 sayılı Kanuna göre yapılan intibaklarda öğrenim tavanının kaldırılarak intibakı yapılanların erişebilecekleri derece ve kademeye yükseltildiğini, fiili hizmetlerin tümünün değerlendirildiğini açıklamakta, ancak bu düzenlemenin 1/3/1970 den önce emekli olanları da kapsamaması gerekli iken, 2013 sayılı yasanın dava konusu kurallarının bunu önlediğini öne sürmekte

Esas Sayısı:1976/45
Karar Sayısı:1977/1

ve bu durumun, Anayasanın 12. maddesiyle getirilmiş bulunan eşitlik kuralına aykırı olduğunu savunmaktadır.

Ç- Konunun, Anayasanın 12. maddesi açısından incelenmesi :

1- 1897 ve 2013 sayılı Yasaların ayrı oluşu sorunu : 1897 sayılı Kanun ile 2 ve 12 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamelerin intibaka ilişkin hükümlerindeki eksiklikleri tamamlamayı ve yeniden düzenlemeyi amaçlamaktadır. Kimi emeklilerin bu Kanunun getirdiği öğrenim barajından ayrı tutularak öğrenim tavanını aşmalarının nedeni, bu gibilerin, intibakların yapılmasına esas alınan tarihlerde memur olmalarından ileri gelmektedir. Gerçekten memurların intibaklarını düzenleyen 1327 sayılı Kanun ile 2 sayılı Kanun Hükmünde Kararname hükümleri uyarınca yapılması öngörülen intibaklarda, intibaka başlangıç tarihi olarak 657 sayılı Kanunun mali hükümlerinin yürürlüğe girdiği 1/3/1970 tarihi esas alınmış, hukuki durum olarak da, 31/7/1970 günlü, 1322 sayılı "Genel Kadro Kanununun" yürürlüğe girdiği 1/11/1970 deki durum esas tutulmuştur. (1327 sayılı Kanun, Madde 93, 2 sayılı Kanun Hükmünde Kararname geçici madde; 1). Bu esasları 1897 sayılı Kanun aynen benimsemiş, ayrıca intibaktan yararlanma süresini, yürürlüğe girdiği 1/3/1975 tarihine kadar, uzatmıştır. Böylece sözü geçen Kanunun Ek Geçici 2. maddesi gereğince 1897 sayılı Yasanın intibak hükümleri, 1/3/1970 - 30/11/1970 tarihleri arasında görevde bulunmaları nedeniyle intibakları yapılmış olanlarla 30/11/1970- 1/3/1975 tarihleri arasında görevde bulunanlara uygulanmıştır. Çünkü anılan kanun; daha önceki kanun ve kanun hükmünde kararname gibi, 30/11/1970 deki hukuki durum esas alınarak yukarıda belirtilen tarihlerde görevde bulunan memurların intibakını yapma amacıyla çıkartılmıştır. 1970 - 1975 Yılları arasında emekliye ayrılanların intibaklarının yapılmasının nedeni de bu gibilerin 30/11/1970 tarihinde memur statüsünde bulunmuş olmalarıdır. Kuşkusuz 1897 sayılı Yasaya göre intibaklar yapılırken durumları bu kanunun koyduğu kurallara uygun olanlar, bundan yararlandırılarak öğrenim tavanını aşmışlardır. Belli bir dönemde görevde bulunmaları nedeniyle 1897 sayılı Yasanın uygulanmasından böylece kimi emeklilerin yararlanması bu kanunun niteliğini değiştirmez. Bu kanun belli sürelerde görevde bulunan memurların intibaklarını düzenleyen bir kanun olduğuna göre, 1/3/1970 den Önceki ve sonraki emeklilerin intibakı ile ilgili değildir. Oysa dava konusu kuralı kapsayan ve 1897 sayılı Kanunla kıyaslanarak eşitlik ilkesine aykırı kural getirdiği ileri sürülen 2013 sayılı Yasa, yalnızca 1/3/1970 öncesi emeklilerin intibaklarını düzenlemek amacıyla yürürlüğe konulmuştur. Bu husus anılan kanunların adlarından ve içeriklerinden de anlaşıldığından üzerinde ayrıca durulmamıştır. Öyleyse eşitlik ilkesine aykırı olduğu ileri sürülerek karşılaştırılan Yasalardan biri olan 1897 sayılı Yasa, Devlet memurları statüsüne, dava konusu olan öteki yasa ise (2013 sayılı Yasa), emekli statüsüne ilişkindir. Bu durumda başka başka statülere ilişkin kanuni düzenlemeleri birbiriyle karşılaştırmak suretiyle eşitlik açısından bir değerlendirmeye girişmek olanaksızdır. Nitekim Anayasa Mahkemesinin 9/3/1971 günlü, Esas : 1970/37, Karar: 1971/29 sayılı kararında da belirtildiği üzere "Anayasanın 12. maddesinde yazılı eşitlik ilkesi, aynı koşullar içinde olan ve aynı nitelikte bulunan durumların yasalar bakımından aynı işleme tabi tutulmasını gerektirir. Başka bir deyişle kendilerine özgü koşulları ve nitelikleri bulunan işlerde, özelliklerine ve ereklerine uygun değişik hükümlerin uygulanması, eşitlik ilkesinin gereğidir..." (A. M. K. D. Sayı 9, Sayfa 352). Bu yorum Anayasa Mahkemesinin eşitlik kavramıyla ilgili bütün kararlarında aynı biçimde ifade edilmektedir. Söz gelimi 4.12.1973 günlü ve 1973/21-36 sayılı kararda da "... kanun önünde eşitlik kavramı tüm yurttaşların behemehal her yönden ve her zaman aynı kurallara bağlı tutulmaları zorunluğunu içermez. Birtakım yurttaşların başka kurallara bağlı tutulmaları haklı bir nedene dayanmakta ise böyle bir durumda kanun karşısında eşitlik ilkesine ters düşüldüğünden söz edilemez." denilmiştir. (A.M.K.D. Sayı 11, Sayfa 295). Karşılaştırılmak istenen yasaların düzenledikleri statüler, yani memurluk ve emeklilik statüleri benzerlik göstermez. Gerçekten bunlardan birisi yürüyen ve her an yapılması gereken devlet memurluğu alanını, ötekisi bu alanda çalıştıktan sonra yasalara göre faal hizmetten ayrılması öngörülen memurlara ilişkin alanı

Esas Sayısı:1976/45
Karar Sayısı:1977/1

kapsamaktadır. Memurların ve emeklilerin ayrı kurallara bağlı tutulmaları doğaldır. Öyleyse memurluk ve emeklilik statülerinin farklı olması sonucu, 1897 ve 2013 sayılı yasalarca öğrenim tavanı için öngörülen farklı düzenlemelerin eşitlik ilkesini bozduğundan sözedilemez.

2- Eşitlik yönünden incelemeye esas tutulacak ana kuralın saptanması sorunu :

Davanın amacı, 2013 sayılı yasa da yeralan Öğrenim derece ve tavanına ilişkin hükümlerin iptalidir. Böylece öğrenim koşulu aranmaksızın, bir memurun hizmet süresine göre ulaşabileceği en son derece ve kademedem emekliliği olanak içine girecek ve 1897 sayılı yasanın, 1/3/1970 - 1/3/1975 arası görevde bulunanlar için öngördüğü sistem çok daha gerilere doğru yaygınlaşacaktır. Oysa haklarında öğrenim tavanı uygulanmayan emekliler, 1/3/1970 den sonra emekli olan tüm emekliler grubu değil, yalnızca 15/5/1975 günlü, 1897 sayılı 12 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun'un intibak hükümlerinden o sırada memuriyette bulunmaları nedeniyle yararlanarak emekli olan bir bölüm memurlardır. 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu; Ek ve değişikliklerinin 1897 sayılı Yasa da dahil olmak üzere çeşitli yasalarla değiştirilmesine rağmen, öğrenim derecesi ve tavanını memuriyete girişte ve yükselmeye ilke olarak korumuştur. 657 Sayılı Kanununun 36. maddesi hükmüne göre, ilkokul mezunları 15. derecenin 1. kademesinden göreve başlayıp 7. dereceye, ortaokulu bitirenler 14. derecenin 2. kademesinden başlayıp 5. dereceye, lise ve dengi okulları bitirenler 13. derecenin 3. kademesinden başlayıp 3. dereceye çıkabildikleri halde, 1897 sayılı Yasanın intibak hükümlerinin Öğrenim tavanının kaldırılmasına ilişkin kuralından yararlanan memurlardan ilkokulu bitirenlerin ancak 24 yıldan, ortaokulu bitirenlerin 29 yıldan ve liseyi bitirenlerin de 31 yıldan ziyade hizmetleri; öğrenim tavanına bağlı tutulmadan üst derecelere yükselmelerine sayılmıştır. Buna karşı intibakları sırasında bu miktar hizmet süresi olmayanlar, söz gelimi 23 yıl 11 ay 29 gün hizmeti bulunan ilkokul mezunları, 28 yıl 11 ay 29 gün hizmeti bulunan ortaokul mezunları ve 30 yıl 11 ay 29 gün hizmet yapmış olan lise mezunları Öğrenim tavanını aşarak üst derecelere intibak ettirilememişlerdir. Bunlar daha sonra yıllarca hizmette bulunsalar dahi öğrenim tavanına tabi tutulduklarından bu fazla hizmetlerinden yararlanarak öğrenim derecelerine göre saptanan tavanı aşamamışlar ve emekli olduklarında da öğrenim tavanına bağlı kalmışlardır. Bunun gibi yine 1/3/1975 den sonra emekli olanların önemli bir bölümü de öğrenim tavanına bağlı kalmışlardır.

Böylece 1/3/1970 den 1/3/1975'e kadar emekli Planların yalnız bir bölümünün emekli tavanını aşabilerek emekliye ayrıldıkları, geri kalanının öğrenim tavanına bağlı kalarak emekli statüsüne geçtikleri, öte yandan halen görevde bulunan 800 bini aşkın memur kitlesinin öğrenim tavanına göre hizmet gördükleri ve bunların ileride emekli olmamaları halinde de aynı kurala bağlı olacakları (657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 1897 sayılı Yasa ile değişik 36. ve Ek geçici 4. maddesinin hükmü gereği) ortaya çıkmaktadır. Öyleyse bir bölüm memurlara belli süre içinde ve intibak sırasında uygulanan ve emekliliğe özendirici nitelikte bulunan bir hükmün esas kural biçiminde ele alınarak bunun 1/3/1970 öncesi emeklilere de uygulanmasını hedef alan iptal isteminin, eşitlik ilkesine dayandırılması olanaksız olduğu gibi bu ilkeye ters düşeceği de ortadadır. Çünkü böylece gerek 1/3/1970 den önce, gerek bu tarihten sonra (1/3/1970 - 1/3/1975 tarihleri arasında görevde bulunan memurlardan yeterli miktarda hizmet yapmış olan bir bölümü için Öğrenim tavanını kaldıran 1897 sayılı intibak hükmünden yararlananlar hariç) emekli olan ve olacaklar için geçerli olan öğrenim derece ve tavanı kuralı, hukukî bir nedene dayanmadan ve hatta Anayasa'nın eşitlik ilkesine aykırı olarak yalnızca 1/3/1970 öncesi emeklilerine uygulanır duruma dönüşecektir. Bu durum ise halen yürürlüğünü koruyan ve devlet memurları statüsünün, eskiden olduğu gibi bugün de ana ilkelerinden birini oluşturan öğrenim seviyesi ve tavanı kuralını geçersiz bir duruma düşürecektir. Böylece dava dilekçesinde iptal istemine dayanak olarak gösterilen 1897 sayılı Yasanın intibaklarla ve intibak sırasında yeterli hizmeti olan bir bölüm devlet memurları için öngördüğü kural, bu konudaki kurala ters düşen yeni bir ana kurala dönüştürülmüş olur.

İptali istenen yasa hükmünün esas kuralla karşılaştırılmasında ise, eşitsizliği bozan ve bu ilkeye aykırı düşen bir durumdan söz edilmesine olanak yoktur. Çünkü bu kural emekliliğe hak kazanmayı sağlayan memuriyet statüsündeki hizmetlerde de yükselmeye esas alınan ilkelerden biri olduğuna göre aynı kuralın emeklilik statüsünde de yer almış bulunması bir aykırılık değil, olsa olsa o ilkeyi doğrulayıcı bir nitelik sayılmak gerekir. Gerçekten 1/3/1970 den önceki emeklilerin emeklilik hakları 787, 1452, 3656, 3659, 4598 ve 242 sayılı Devlet Memurları Kanunlarının koyduğu hükümlere göre kazanılmıştır. Bu kanunlarda ise, yukarıda da belirtildiği üzere, gerek devlet memuriyetine girişde, gerek üst derecelere terfide öğrenim seviyesi esas alınmış ve yüksek Öğrenimi olmayanlar (belli istisnalar dışında, söz gelimi 4598 sayılı Kanunun 4. maddesi, 242 sayılı Kanunun 2. maddesi) öğrenim seviyelerini aşan derece ve kademelere çıkamamışlar, başka bir deyimle öğrenim tavanına bağlı tutulmuşlardır. O halde bunların bu durumlarıyla emeklilik statüsüne intikal ettikten sonra bu statüde yeniden intibakları yapılırken yine aynı kurala, yani öğrenim seviyesi ve tavanına göre haklarında işlem yapılmasında eşitlik ilkesine aykırılıktan söz edilmesi düşünülemez.

Bu açıklamalar göstermektedir ki, personel politikasında, kazanılmış haklara halel gelmemek üzere, gereksinilenden çok birikmiş personel sayısını azaltmak ve devlet memurluğu kadrosunu eğitim görmüş personelle donatarak daha iyi hizmet olanakları sağlamak için, kimi zamanlarda, emekliliğe özendirici hükümler getirilebilir. 1897 sayılı Yasa ile amaçlanan da budur. Ancak bu ayırık durumu ana kurala dönüştürmek, Anayasa'nın eşitlik ilkesiyle bağdaştırılacak bir yol olmaktan uzaktır. Çünkü nesnel ve sürekli kurallar, kamu düzenini sağlam ve sağlıklı temellere oturtmak ve kamu yararını kollamak ve korumak amacıyla konulur. Oysa ana kurala ayırık hükümlerin öngörülebilmesi için, kamu yararı açısından ayırıklığı haklı gösterecek ve olayla sınırlı görülebilecek Özel nedenlerin doğmuş olması gereklidir. Böyle olunca, eşitlik ilkesi yönünden ana kuralla ayırık kuralı karşılaştırmaya olanak yoktur ve bu yolda yapılacak Anayasa'ya uygunluk denetimi de sağlıklı bir sonuca ulaşamaz.

Açıklanan bütün bu nedenlerle 2013 sayılı Yasanın 3. maddesi ile 5434 sayılı Yasaya eklenen Ek 1. maddede yer almış bulunan dâva konusu kuralın Anayasa'nın 12. maddesine aykırı bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

D- Konunun Anayasa'nın 2. maddesi yönünden incelenmesi:

Dâva dilekçesinde bu konuya ilişkin iptal gerekçesi olarak; 1897 sayılı Yasanın intibak hükümlerinin uygulanması sonucu, görevde bulunan memurlar ile 1/3/1970 den sonra emekliye ayrılanların, öğrenim derecesine göre tavan derecelerine bağlı kalmaksızın yükselmelerinin sağlandığı ve 1101 sayılı Yasanın Ek 2. maddesine dayanılarak çıkartılacak kararnamelerle bu durumdan 1/3/1970 den Önce emekli olanların da asker kişiler gibi yararlanmaları olanağı varken, bu gibilerin intibaklarında, öğrenim tavanının aşılamiyacağı hükmünü koyan dâva konusu 2013 sayılı Yasa kuralı ile bu olanağın ortadan kaldırıldığı, başka bir deyimle 2013 sayılı Yasanın bu kuralıyla, 1897 ve 1101 sayılı Yasaların ilgili hükümlerince kazanılmış haklarının ihlâl edildiği ileri sürülmektedir.

Öyleyse sorunun çözümü, 1897 sayılı Yasanın, dâva dilekçesinde ileri sürüldüğü gibi 1/3/1970 den sonra emekli olanların tümü için kural olarak öğrenim tavanını kaldırıp kaldırmadığı, ayrıca 2013 sayılı Yasanın öngördüğü öğrenim derece ve tavanı ilkesinin yalnız 1/3/1970 den önceki emekliler hakkında uygulanmak üzere getirilmiş bir kural niteliğinde bulunup bulunmadığı ve özellikle bu kural sonucu bu gibilerin, 1101 sayılı Yasanın Ek 2. maddesinden asker emeklilerinin yararlanmalarının tersine, bu yasadaki yararlanmalarının önlenip önlenmediği, böylece Anayasa'nın 2. maddesinde belirlenen hukuk devleti ilkesine aykırı olarak 1897 ve 1101 sayılı Yasalarla kazanılmış haklarının ihlâl edilip edilmediği konularının incelenmesine bağlı bulunmaktadır.

Esas Sayısı:1976/45
Karar Sayısı:1977/1

Yukarıda davacının eşitlik ilkesine aykırılık savları incelenirken belirlendiği gibi, 1897 sayılı Yasa, emekliler hakkında bir düzenleme olmayıp, 12 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin değiştirilerek kabulü hakkında bir kanundur. Bu kanun özellikle devlet memurları hakkındaki 657 sayılı Kanun ile ek ve değişikliklerine ilişkin yasalar ve kanun hükmündeki kararnamelerle getirilen reform niteliğindeki kuralların, görevde bulunanlara uygulanması esaslarını getiren intibak hükümlerini kapsadığından, ilke olarak ne 1/3/1970 den öncesi ve ne de sonrası emeklileri ile ilgilidir. Bu nedenle Yasadaki Öğrenim tavanının kaldırılması kuralından sadece intibaka tabi tutulan memurlar yararlanmışır. 1/3/1970 den sonraki kimi emeklilerin (1/3/1970 - 1/3/1975 yılları arasında emekliye ayrılanlar) öğrenim tavanına bağlı olmama kuralından yararlanmış olmaları, kanunun intibak hükümlerinin uygulanması sırasında memuriyet statüsünde bulunmalarındandır. Kaldığı yukarıda da belirtildiği gibi, 1897 sayılı Yasa, tüm memurlar için öğrenim tavanını kaldırmamış, yalnızca intibak sırasında belli hizmet süresini doldurmuş olanların, örneğin ilkokulu bitirenlerden 24 hizmet yılını, ortaokulu bitirenlerden 29 hizmet yılını, liseyi bitirenlerden de 31 hizmet yılını doldurmuş olanların bu süreleri aşan hizmet yıllarını öğrenim tavanına bağlı tutmadan yükselmelerinde geçerli saymıştır. Bu sürelerden az hizmeti olanlarla intibaktan sonra göreve alınanlar öğrenim tavanını aşma kuralından yararlanamamışlardır. Çünkü bu düzenleme, memurluk statüsünde reform niteliğinde her değişiklik yapıldığı zaman görüldüğü gibi, istenilen nitelikte memurlara olan ihtiyacı karşılamak üzere başvurulmuş bir yoldur. Nitekim gerek bu yasanın 36. maddesinin "Ortak Bölümler" başlığını taşıyan (A) bendinde ve Ek geçici 4. maddesinde, gerek bu yasadaki önceki 2 ve 12 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamelerde memuriyete ilk girişte alınacak memuriyet derecesi yönünden öğrenim seviyesi esas alınmış ve yükselmelerdeki tavan da bunlara göre düzenlenmiştir.

Şu halde yalnız görevdeki memurların intibakında yeterli hizmet süresi bulunan kimi memurların yararlanmalarını sağlayan bir hükmün, 1/3/1970 den sonra emekli olanların tümü için uygulanmış olduğu düşünülemez. Bu nedenle bu gerekçeye dayanan sav yersizdir.

Ayrıca 2013 sayılı Yasanın, 1/3/1970 öncesi emeklilerinin intibakından öğrenim tavanını öngören kuralı yalnızca bu dönem emeklileri için getirilmiş yeni bir kural da değildir. Bu kural yukarıda da değinildiği gibi küçük bir azınlık dışında kalanlarla halen memuriyet statüsünde bulunan tüm memurlar hakkında geçerliliğini korumaktadır. Görev aylıkları ile emekli aylıkları arasındaki ilişki nedeniyle bu durumun bu gibilerin emekliye geçişlerinde de geçerliliğini koruması doğaldır. Kaldığı ki öğrenime göre memuriyete alınma ve yükselmelerde Öğrenim durumu esas alınarak öğrenim tavanına tabi tutulma kuralı, memurluk statüsünü düzenleyen daha önceki yasalarda da, söz gelimi 1452 ve 3656 sayılı yasalarda, yer almış bulunmaktadır. Memuriyet ve emeklilik aylıkları arasındaki ilişki dolayısıyla bu durum aynen emekliliğe de yansımış olduğuna göre, 2013 sayılı Yasanın öğrenim tavanına ilişkin kuralı, yalnız 1/3/1970 öncesi emeklileri için değil, tüm emekliler için geçerli olan bir kuraldır. Böyle olunca davacının bu gerekçeye dayanak olarak ileri sürdüğü savlar da hukukî dayanaktan yoksun kalmaktadır.

1897 sayılı Yasanın intibak hükümleri uygulanmak suretiyle gerek görevde bulunanların, gerekse 1/3/1970 den sonra emekli olanların öğrenime göre tavan derecesine bağlı kalmadan yapılan intibakları sonunda aylıklardaki yükselmelerin, asker emeklilerinde olduğu gibi, 1101 sayılı Yasanın Ek 2. maddesi uyarınca çıkartılacak bir kararname ile 1/3/1970 öncesi emeklilerine de yansıtılması gerekmekte iken bu dönem emeklilerinin intibakı için getirilen dâva konusu 2013 sayılı Yasanın öngördüğü "öğrenim tavanı" kuralı ile engellendiği, başka bir deyimle 1/3/1970 öncesi emeklilerinin bu alandaki kazanılmış haklarının bozulduğu savına gelince :

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun mali hükümlerim" yürürlüğe koyan ve kimi maddelerini değiştirerek yeni maddeler ekleyen 31/7/1970 günlü, 1327 sayılı Yasa ile, Devlet Memurlarının aylıkları, gösterge ve katsayı esaslarına bağlandığı gibi, 926 sayılı Türk Silâhlı

Esas Sayısı:1976/45
Karar Sayısı:1977/1

Kuvvetleri Personel Kanununu değiştiren 1323 sayılı Yasa ile de bu personel hakkında gösterge ve katsayı sistemi kabul edilmiştir. Böylece her iki kesimdeki personele ilişkin sabit aylık sistemi yerine, gösterge ve her bte yılında değiştirilebilen katsayı sistemi uygulanmaya başlanmıştır. Ancak bu durum, eski sisteme göre düzenlenmiş olan emekli aylıklarının da yeni sisteme göre düzenlenmesini zorunlu kıldığından, 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun kimi maddelerini değiştiren ve yeni maddeler ekleyen 1425 sayılı Yasa ile emekli aylıkları da gösterge ve katsayı esasına bağlanmıştır. Bu yasanın Ek I. maddesinde aylıkların personel Kanunlarına göre olan iştirakçilerin kazanılmış hak olarak aldıkları derece ve kademe göstergelerinin katsayı ile çarpımının, emekli aylıklarına esas alınacağı hükme bağlanmış ve Kanuna bağlı gösterge tablosunda her derece ve kademe üzerinden emekli olan iştirakçilerin emekli aylıklarının gösterge miktarları belirtilmiştir. Ayrıca 1323 ve 1327 sayılı Yasalarla yapılan değişiklikler ve getirilen katsayı ve gösterge sistemi gözönüne alınarak hesaplanan aylık tutarlarının 1/3/1970 tarihinden geçerli olarak ödenmesi uygun görülmüş, buna paralel olarak 1425 sayılı Yasanın getirdiği gösterge ve katsayı sistemi de Geçici 1. madde ile 1/3/1970 den sonra bağlanan emekli, adi malllk, vazife malllğ, dul ve yetim aylıklarına teşmil edilmiştir. Ancak bu durum 1/3/1970 den önce emekli olanlarla bu tarihten sonra emekli olanlar arasında bir ayrıcalık doğurduğundan, bu ayrıcalığın 7/2/1969 günlü, 1101 sayılı Yasanın Ek 2. maddesinde öngörülen biçimde çıkartılacak kararnamelerle 1/3/1970 tarihinden geçerli olmak üzere giderileceği Geçici 3. madde ile saptanmıştır.

Öte yandan 1101 sayılı Yasanın Ek 2. maddesinde : "Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra barem, teşkilât, kadro vesair kanunlarda yapılacak değişiklikler sonunda aylık tutarlarında husule gelecek yükselmeler; aynı rütbe, kadro unvanı ve dereceden bağlanmış bulunan emekli, adi malullük ve vazife malllğ aylıkları ile dul ve yetim aylıkları hakkında da uygulanır.

Yükselmeye esas olacak rütbe, kadro unvanı, derece vesair yönlerden eşitlikleri; Devlet Personel Dairesi, Maliye Bakanlığı, Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü ve ilgili kurumların birlikte hazırlıyacakları teklif zerine Bakanlar Kurulunca tespit olunur." hükmü getirilmiştir. Böylece 1101 sayılı Yasanın Ek 2. ve 1425 sayılı Yasanın Geçici 3. maddelerine dayanılarak çıkartılan Bakanlar Kurulu kararları ile çeşitli zamanlarda Devlet Memurları ve Silhli Kuvvetler Personel Kanunları ile teşkilât ve kadro kanunlarında yapılan değişikliklerin, ya da Anayasa Mahkemesince verilen kararlar gereği bu yasalarda yapılan değişikliklerin emekli, adi mall ve vazife mallleri ile dul ve yetim maaşlarına da intikali suretiyle eşitliklerinin sağlanmasına çalışılmıştır.

Örneğin 1323 ve 1327 sayılı yasalarla görev aylıkları için getirilmiş olan ve 1425 sayılı Yasa uyarınca emekli, dul ve yetim aylıkları için de kabul edilmiş bulunan gösterge ve katsayı sistemi, 1101 sayılı Yasanın Ek 2. maddesine dayanılarak çıkartılan 30/12/1971 günlü, 7/3624 sayılı Kararname ile (12/1/1972 günlü, 14070 sayılı Resmî Gazete ile yayımlanmıştır) 1/3/1970 öncesi emekli, dul ve yetim aylıklarına da yansıtılarak 1/3/1970 öncesi ve sonrası emekli, dul ve yetim aylıkları arasındaki fark bu yönden giderilmiştir.

Yine, 1425 sayılı Yasanın Ek 1. maddesinin son fıkrasını oluşturan "Derece ve kademe göstergelerine eklenen rakamlar emekli keseneğine esas aylığın tesbitinde nazara alınmaz. Ancak, 14/8/1970 tarihli ve 1323 sayılı Kanunun ek göstergelerle ilgili hükümleri saklıdır." biçimindeki kural, Anayasa Mahkemesinin 14/2/1972 günlü, 1972/4-11 sayılı kararı ile iptal edilmiş ve gerekçeli karar 13/5/1972 günlü, 14186 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır. Bu kararın, yayımı tarihinden başlayarak yürürlüğe girmiş bulunması ve bu tarihi kovalayan 1/6/1972 den sonra emekliye ayrılan ek göstergeli Devlet Memurlarına uygulanması üzerine 1/6/1972 den önce emekliye ayrılan Devlet Memurlarının da bu haktan yararlanmaları, 1101 sayılı Yasanın Ek 2. maddesine dayanılarak

Esas Sayısı:1976/45
Karar Sayısı:1977/1

yürürlüğe konan ve 6/12/1973 günlü, 14734 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 27/11/1973 günlü, 7/7510 sayılı Kararname ile sağlanmıştır.

Bunun gibi 1327 sayılı Yasanın ek geçici 2. maddesinin (b) fıkrası ile, buldukları kadrolarda 1, 2 veya 3 üst derece aylık veya ücret alanların, kadrolarına tekabül eden derecelere intibak ettirilmekle beraber, aldıkları 1, 2 veya 3 üst derece aylık veya ücretlere tekabül eden derecelerin ilk kademe aylıklarını alabilecekleri, artan hizmet sürelerinin değerlendirilmeyeceği kuralının, Anayasa Mahkemesinin 9/5/1972 günlü, E. 1971/58, K. 1972 /22 sayılı kararı ile iptal edilmesi üzerine (Resmî Gazete 13/7/1972, Sayı : 14244) 23/12/1972 günlü, 2 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Ek geçici 2. maddenin (A) bendi hükmü getirilmiştir. Bu bentte "Halen buldukları kadrolarda 1, 2 ve 3 üst derece aylık alanlar, bu üst derece aylık ve ücretlere tekabül eden derecelere intibak ettirilirlir ve kendilerine intibak ettirildikleri derecede geçirdikleri süre kadar kademe ilerlemesi verilir." denilmiştir. Böylece Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararına uygun olarak getirilen bu kuraldan buldukları kadroda 3 üst derece kadar üst dereceden aylık alan devlet memurlarının yararlanması üzerine bu kural, 1101 sayılı Yasanın Ek 2. maddesine dayanılarak çıkartılan ve 19/1/1974 günlü, 14773 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 10/1/1974 günlü, 7/7771 sayılı Kararname ile daha önce emekli olanlara da yansıtılmıştır.

Böylece 1/3/1970 den sonra ayrı ayrı tarihlerde emekliye ayrılan Devlet Memurları arasında emekli aylıkları ile dul ve yetim aylıkları bakımından olan farklılık ve yine 1/3/1970 den önce emekli olanlarla bu tarihten sonra emekliye ayrılanlar arasındaki emekli gösterge ve katsayı yönünden varolan eşitsizlik, 1101 sayılı Yasanın Ek 2. maddesine dayanılarak alınan Bakanlar Kurulu kararları ile giderilmiştir. Ancak bu tarihten sonra yürürlüğe konulan ve kimi memurlara elverişli yararlar sağlayan intibak kurallarının, 1/3/1970 den önceki emeklilere uygulanması mümkün olmamıştır. Bunun nedenleri ve 1101 sayılı Yasanın Ek 2. maddesi yoluyla sözü geçen intibak hükümlerinin bu gibilere de uygulanmasına olanak bulunup bulunmadığı konuları üzerinde ileride durulacağından, şimdi dava dilekçesinde iptal istemine dayanak olarak ileri sürülen Ek 2. maddenin Türk Silahlı Kuvvetleri Personeli hakkında uygulanması ve bunun sonuçları incelenecektir.

Yukarıda da belirtildiği gibi, 1323 ve 1327 sayılı Yasalarla her iki kesimdeki görevli aylıkları için gösterge ve katsayı Sistemi kabul edilmiş ve 1425 sayılı Yasa ile aynı sistem her iki statü personelinin emekli aylıklarına da yansıtılmıştır. Bu yasaya göre emekli olanlarla 1/3/1970 den önce emekliye ayrılanlar arasındaki eşitsizliği kaldırmak için 1101 sayılı Yasanın Ek 2. maddesine dayanılarak 30/12/1971 günlü, 7/3624 sayılı Bakanlar Kurulu kararı çıkartılmıştır. Bu kararname ile 1/3/1970 tarihinden önce belli rütbelerden emekliye ayrılanlarla aynı tarihten sonra aynı rütbelerden emekliye ayrılan askerî personelin emekli aylıkları arasındaki fark bu yönden giderilmiştir.

Daha sonra 3/7/1975 günlü, 1923 sayılı Yasa ile 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanununun 1323 sayılı Yasa ile değiştirilen 137. maddesi uyarınca bu personel için kabul edilen gösterge tablosundaki ek gösterge rakamları ve maddeye ekli kimi cetveller, 1/3/1975 ve 1/8/1975 tarihlerinden itibaren geçerli olmak üzere değiştirildiğinden bu tarihlerden sonra emekliye ayrılanlarla bu tarihten önce emekli olan askerî personel arasında emekli aylıkları yönünden yeniden meydana gelen eşitsizlik de 1101 sayılı Yasanın Ek 2. maddesine dayanılarak alınan 17/2/1976 günlü, 7/11407 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile giderilmiştir (2/3/1976 günlü, 15516 sayılı Resmî Gazete).

Bu kararnamelerin incelenmesinden de anlaşılacağı üzere, 1101 sayılı Yasanın Ek 2. maddesinin uygulanması sonucu, ayrı statülere göre emekliye ayrılmış olan askerî personelin emekli, dul ve yetim aylıkları arasındaki farklılık tamamen giderildiği halde, böyle bir düzenleme,

Esas Sayısı:1976/45
Karar Sayısı:1977/1

sivil personel emekli ,dul ve yetim aylıkları arasında sadece 1/3/1970 den sonra emekliye ayrılanlar arasında gerçekleştirilebilmiş ve fakat bu tarihten Önceki emekli aylıkları ile sonraki emekli aylıkları arasında sağlanamamıştır. Öyleyse bunun nedenleri ve 2013 sayılı Yasanın dava konusu öğrenim tavanı kuralının bu durumun oluşmasına etkili olup olmadığı sorunu üzerinde durmak ve bunların Anayasanın 2. maddesine aykırılık teşkil edip etmediği incelenmek gerekir.

2013 sayılı Yasa tasarısının gerekçesinde; "926 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel Kanununa tabi görevlerden emekliye ayrılanlar arasındaki farklılığın giderilmesi, 1101 sayılı Kanunun ek 2. maddesinde rütbe eşitsizliklerinden bahsedilmiş olması ve her rütbenin belli bir dereceye tekabül etmesi, bir rütbeyi ihraz eden kişinin o rütbenin aylığını alması ve bu aylığın emeklilik yönünden de kişi için kazanılmış hak olması nedenleriyle sadece Bakanlar Kurulu kararı alınmak suretiyle mümkün olabilmiş ve bundan böyle de olacaktır.

Ancak sivil personel emeklileri için 1101 sayılı Kanunun Ek 2. maddesinde kadro unvanı ve dereceden bahsedilmiş bulunması, bu görevlerden kadro unvanı ve alınan aylığın emeklilik yönünden ilgililer için kazanılmış hak olmaması, bugüne kadar bir unvan standardizasyonunun yapılamaması ve kişisel durumları birinden diğerine büyük farklılıklar göstermesi ve ayrıca 7/2/1969 tarihinde kabul edilen 1101 sayılı Kanunda ilerde yapılabilecek intibakların eski emekli aylıklarına inikas ettirileceğine dair bir hüküm yer almamış bulunması nedenleriyle, 1897 sayılı Kanunla 1/3/1975 tarihinden geçerli olarak son şeklini almış olan intibak hükümlerinden doğan farklılığın giderilmesini 1101 sayılı Kanunun ek 2. maddesinin verdiği imkânlar içerisinde, bu maddeye dayanılarak çıkarılacak bir Bakanlar Kurulu kararı ile giderilmesinin mümkün olamayacağı ve eski emeklilerin mağduriyetlerinin giderilmesi ve yeni personel rejimine intikal ve intibaklarının yapılması suretiyle aylıklarının günün şartlarına uygun seviyeye yükseltilmesini teminen bir kanun çıkartılmasının zorunlu olduğu sonucuna varılmıştır." denilmektedir.

1101 sayılı Yasanın Ek 2. maddesinde; kanunun yürürlüğe girmesinden sonra çıkarılacak "barem, teşkilât, kadro vs. kanunlarda..." yani askerî ve sivil personelin aylıklarına ilişkin kanunlarda, "yapılacak değişikliklerle meydana gelecek yükselmelerin, aynı rütbe, kadro unvanı ve dereceden bağlanmış bulunan..." emekli, dul ve yetim aylıklarına yansıtılacağından söz edilmektedir. Böylece çeşitli statülere göre belirlenmiş emekli, dul ve yetim aylıkları arasındaki farklılığın giderilmesinde aynı rütbe, kadro unvanı ve derecenin esas alınacağı saptanmış bulunmaktadır. Askeri Personelde her rütbenin belli bir derecenin karşılığı olması ve o rütbeye gelmiş kişinin o rütbenin aylığını alması, aynı zamanda bu aylığın o kişinin emeklilik yönünden de kazanılmış hakkı bulunması nedeniyle, bu maddeye dayanılarak çıkartılacak kararnamelerle çeşitli statülere göre emekliye ayrılmış askerî personele ilişkin emekli, dul ve yetim aylıkları arasındaki eşitsizliklerin giderilmesi olanağına erişildiği halde, bu durum anılan maddenin öngördüğü koşullar içerisinde sivil personel emekli, dul ve yetim aylıkları için sağlanamamıştır. Çünkü, bu maddeye göre sivil personel emekli aylıkları arasındaki farklılığın giderilmesi için alınacak esas, kadro unvanı ve derecedir. Oysa bir yandan bulunan görevlerdeki kadro unvanlarının ve alınan aylıkların, o görevlerdeki kişiler için her zaman emeklilik aylığı yönünden kazanılmış hak olmaması, ayrıca halen devlet personel statüsüne unvan standardizasyonu düzeninin getirilmemiş bulunması ve özellikle kişisel durumların birinden ötekine çok ayrılıklar göstermesi; öte yandan sözü geçen Ek 2. maddede ileride yapılabilecek olan intibakların da eski emekli aylıklarına yansıtılacağı yolunda bir kurala yer verilmemiş olması karşısında, 1897 sayılı Yasa ile son şeklini almış bulunan intibak hükümlerinin, Ek 2. maddeye dayanılarak çıkartılacak kararnamelerle 1/3/1970 öncesi emekli aylıklarına da yansıtılması olanaksızdır. Bu olanak ancak yeni bir yasal düzenleme ile gerçekleştirilebilir. İşte bu amaçladır ki, 2013 sayılı yasa yürürlüğe konulmuştur. Gerçekten bu yasa incelendiğinde son intibak kurallarını kapsayan 1897 sayılı Yasa ile getirilmiş olan bir çok hükümlerin 1/3/1970 öncesi emeklileri hakkında uygulanma olanağı bulunduğu görülür. Söz gelimi, 2013 sayılı Yasanın Ek 1. maddesinin (A) bendine göre 1/3/1970 den önce bağlanan çeşitli emekli

Esas Sayısı:1976/45
Karar Sayısı:1977/1

aylıkları ile dul ve yetim aylıklarının intibakında ve dolayısıyla görevde geçen hizmet sürelerinin değerlendirilmesinde devlet memurlarının hizmetlerinin değerlendirilmesi için 1897 sayılı Yasa uyarınca yapılan intibaklarda olduğu gibi (Ek geçici 2., 3. ve 4. maddeler), görevlerinden ayrılış tarihindeki öğrenim durumuna göre, 1897 sayılı Yasanın değişik 36. maddesinin ortak hükümleri kısmının (A) bölümündeki tabloda gösterilen hizmete giriş derece ve kademesi başlangıç alınacak ve aynı maddenin (B) bendi uyarınca da emekli aylığı bağlanmasına esas alınan fiili hizmetlerden her yılı için bir kademe ve her üç yılı için bir derece verilmek suretiyle, 1897 sayılı Yasanın 36. maddesinde belirtilen derece ve kademelere kadar yükselme olanağı sağlanacaktır. Yine intibak suretiyle yapılan yükselmelerde, aynı maddenin (d) bendi uyarınca hazırlık kıtası ile okul dönemi dahil yedek subaylıkta, yedek subay öğretmenlikte, muvazzaf ve ihtiyat erlikte geçen süreler, hizmet sürelerinin değerlendirilmesinde gözönünde tutulacaktır. Ayrıca, 1897 sayılı Yasada öngörülmemiş kimi kurallar da, 2013 sayılı Yasada 1/3/1970 öncesi emeklilerinin yararına yer almıştır. Örneğin 1897 sayılı Yasaya göre yapılan intibaklarda görevde geçen sürelerin yükselmeye esas alınması, başarı koşuluna bağlanmış olduğu halde, 1/3/1970 den önce emekli olanların emekli aylıklarının yeni duruma göre değerlendirilmesinde başarı koşuluna gerek görülmemiştir. Yine bu gibilerin intibakları sırasında hizmete girdikleri tarihteki kazanılmış hak aylık dereceleri, yukarıda sözü edilen Ek 1. maddenin (A) ve (B) bentlerine göre saptanacak başlangıç derecesinden daha yukarı olanların bu durumları esas alınacağı gibi (Ek madde 1, "b" bendi hükmü), Ek 1. madde uyarınca yapılacak intibaklar sonunda saptanacak derece ve kademeleri, halen alınmakta olan derece ve kademelerden aşağı olanların, daha yüksek olan eski derece ve kademeleri, aynı madde gereğince kendilerinin kazanılmış hakkı sayılacaktır. Bundan başka aynı yasanın Ek 2. maddesi ile 1897 sayılı Yasanın 36. maddesinin "Ortak Bölümler" kısmının (A) bendindeki tabloda ve Ek Geçici 4. maddesinde yapılacak değişikliklerin, 2013 sayılı Yasanın kapsamına girenler hakkında da, değişiklik tarihinden itibaren uygulanacağı öngörülmüştür.

Bu açıklamalarda göstermektedir ki, 2013 sayılı Yasa, dava dilekçesinde yazılı olanların tersine 1/3/1970 den önceki emekliler yararına 1897 sayılı intibak kanununda öngörülen ya da görülmeyen bir çok kurallar getirmiştir. Ancak bütün bu kuralların uygulanmasının öğrenim tavanı ile sınırlandırıldığı da bir gerçektir. Davacı, bu sınırlamayı hukuk devleti ilkesinin zedelenmesi niteliğinde kabul etmektedir.

Anayasa Mahkemesi, hukuk devleti kavramının çoğu kararlarında yorumlamış ve bu kararlar aynı doğrultuda biri ötekini tamamlayıcı nitelikte oluşa gelmiş, öğreti de bu doğrultuda gelişmiştir. Bunlardan konu ile ilgili bulunanları şöylece özetlemek mümkündür.

"Hukuk devleti, kişiye tüm hak ve özgürlükleri tanıyıp bunlara saygı gösteren ve bu hakları koruyucu adil bir hukuk düzeni kuran ve bunları devam ettirmeye kendini zorunlu sayan ve bütün faaliyetlerinde hukuka ve Anayasa'ya uyan, başka bir deyimle devlet organlarının tüm işlemlerinin bağımsız yargı denetiminden geçirilmesini ve böylece hukuka ve Anayasa'ya uygun olmalarını sağlayan devlet demektir." (Anayasa Mahkemesinin 11/10/1963 günlü, 1963/124-243 sayılı, 24/2/1972 günlü, 1972/4-11 sayılı kararları, A.M.K.D. Sayı: 1, Shf : 429, Sayı: 10, Sayfa : 246-252)

Bu tanımlama da göstermektedir ki, kişi tarafından kazanılmış hakların korunması, bu hakların kamu düzeni ve kamu yararı gerektirmeden, geri alınamaması, hukuk devleti ilkesini oluşturan önemli Öğelerden biridir. 2013 sayılı yasa ile getirilen ve iptali istenen düzenlemenin kazanılmış hakları ve dolayısıyla hukuk devleti ilkesini zedeleyip zedelediği sorunu incelenirken şu konunun ele alınıp üzerinde durulması gerekecektir. Öğrenim tavanı kuralını bir bölük memurlar için kaldıran 1897 sayılı yasa düzenlemesi, 1101 sayılı yasanın Ek 2. maddesi yoluyla 1970 öncesi emeklilerine de yansıtılması gereklimi idi' Gerekiyorsa yansıtılmamış olması kazanılmış hakları bozmuş mudur'

Bu konuda şunlar söylenebilir :

1- 1897 sayılı Yasa, göreve alınmada ve yükselmede öğrenim derece ve tavanını ilke olarak kabul ettiği halde (yasanın 36. ve ek geçici 4. maddeleri) intibaklarda bu kuralı benimsememiştir. Ancak bu kuraldan yararlananlar intibak sırasında görevde olanlardan belli hizmet süresini doldurmuş bulunanlardır. Örneğin ilkokulu bitirenlerden 24 hizmet yılını, Ortaokulu bitirenlerden 29 hizmet yılını, lise mezunlarından da 31 hizmet yılını doldurmuş olanların intibakın yapıldığı sırada saptanan fazla hizmet yılları öğrenim tavanına bağlı tutulmadan yükselebilecekleri derece ve kademeye kadar nazara alınarak değerlendirilmiştir. Hemen eklemek gerekir ki, bu gibilerin, intibakla saptanan derece ve kademeleri daha sonra hizmette kaldıkları takdirde sabit kalacak ve ondan sonraki hizmet süreleri devlet personel yasalarının kurallarına bağlı olacak ve bu hizmet yıllarının değerlendirilmesi öğrenim derece ve tavanı ile sınırlandırılacaktır, intibak sırasında belirlenen hizmet yıllarını doldurmamış olanlarla sonradan hizmete girmiş olanların ise 36. ve Geçici 4. maddeler uyarınca öğrenim seviyesi ve tavanına tabi olacakları ve bu gibilerin emekliye ayrılmaları halinde de öğrenim tavanına bağlı kalarak emekli statülerine geçecekleri kuşkusuzdur. 1/3/1970 den sonra emekliye ayrılanlardan bir bölümünün Öğrenim tavanına bağlı olmamalarının nedeni ise, bunların 1897 sayılı Yasanın intibak hükümlerinin uygulanması sırasında görevde bulunmuş olmalarındandır. Öyleyse 1897 sayılı Yasanın 1/3/1970 den sonra emekli olanların tümü için Öğrenim tavanını kaldırdığı yolundaki sav doğru değildir.

2- 1/3/1970 den önceki emeklilerin 1101 sayılı Yasanın Ek 2. maddesine dayanılarak çıkartılacak bir kararname ile 1897 sayılı yasanın öğrenim tavanına bağlı tutulmama kuralı uyarınca bir bölüm görevliler hakkında yapılan yükselmelerden aynen yararlanmaları gerekeceği konusuna gelince; bu sav da hukuki dayanaktan yoksundur. Çünkü 1101 sayılı Yasanın ne gerekçesinde, ne de Meclis görüşmelerinde devlet memurları ile ilgili intibak yükselmelerinin, daha önce başka statülerden emekliye ayrılanlara da uygulanacağı öngörülmemiştir. Özellikle uygulanması söz konusu edilen bu yasanın Ek 2. maddesi metni buna olanak vermemektedir Bundan başka, görevde bulunanlar hakkında uygulanmak amacıyla yürürlüğe konmuş olan intibak hükümlerini kapsayan yasalar, nitelik bakımından tamamen kişiye bağlı, kişinin özel hizmet sürelerine dayalı hükümler getirmişlerdir. Bunlardan herbiri ötekine göre değişik durumları düzenlemektedir. Bu durum gözönünde tutularak 1/3/1970 öncesi emeklilerinin intibakı için özel bir yasa çıkarılması zorunlu bulunmuştur.

Açıklanan nedenlerle 1101 sayılı Yasanın Ek 2. maddesine dayanılarak çıkarılacak bir kararname ile 1897 sayılı Yasanın intibak sırasında ve yalnızca belli koşulları kendinde toplamış bulunan kimi memurlara hasren uygulanan öğrenim tavanına bağlı kalmadan yükselme kuralının, 1/3/1970 Öncesi emeklilerine de yansıtılmasına olanak bulunmamaktadır.

3- 1101 sayılı yasanın Ek 2. maddesinin bir an için bu yansıtmaya olanak verdiği varsayılsa bile, bu maddeye dayanılarak çıkartılacak bir kararname ile 1/3/1970 öncesi emeklilerinin intibaklarında emekli tavanına bağlı olma kuralından kurtulabilecekleri yine olanaksız görülmektedir.

Gerçekten, 1327 sayılı Yasanın hem esas hükümlerinde (36. madde) hem de intibaklara ilişkin kurallarında (Ek geçici 1. ve 2. maddelerde), olduğu gibi 2 ve 12 sayılı kanun hükmünde kararnamelerin esas (36. madde) ve intibaklarla ilgili hükümlerinde de (Ek Geçici 2., 3., 4. ve Geçici 2. ve 3. maddeler) öğrenim durumu itibariyle yükselinebilecek derece ve kademelerin aşılamayacağı ilkesine yer verilmiştir. Aynı ilke 1897 sayılı Yasanın esas kuralları arasında da yerini almış bulunmaktadır (36. ve geçici 4. maddeler). Her ne kadar yukarda da değinildiği gibi bu yasanın intibak hükümlerinde, öğrenim tavanı ilkesine yer verilmemiş olması nedeniyle, intibak sırasında görevde bulunan ve kanunda belirlenen hizmet sürelerinden fazla hizmet yapmış olan kimi

Esas Sayısı:1976/45
Karar Sayısı:1977/1

memurlar, bu ilkedan yararlanarak öğrenim tavanını aşp üst derecelere yükselebilmşlerse de, çok azınlıkta kalan bu gibilerin dışındakilere esas kural uygulandığından ve halen uygulanagelmekte olduğundan, bu istisnai durum esas ilkeyi etkilememiştir. Öyleyse 2013 sayılı Yasanın koyduğu öğrenim tavanı kuralı yürürlüğe girmeden önce de 1101 sayılı Yasanın Ek 2. maddesi uyarınca ve 1/3/1970 öncesiyle sonraki emeklileri arasında eşitliği sağlamak amacıyla çıkartılacak kararnameye, Öğrenim tavanını kaldıracak bir hüküm konulmasına olanak bulunmayacaktır. Çünkü kural olarak, yukarda da çeşitli yerlerde belirlendiği üzere, 1/3/1970 tarihinden sonra emekliye ayrılanlar, emekli aylıkları yönünden görev aylıkları üzerinden emekli statülerine geçtiklerinden, başka bir deyimle görev aylığı ile emekli aylığı arasındaki organik ilişki yüzünden, görevli iken haklarında uygulanan öğrenim tavanı kuralını aynen emekli aylıklarına da intikal ettireceklerdir. Böylece 1/3/1970 sonrası emeklileri hakkında da genel kural olarak uygulanan ve yeni bir değişiklik olmadıkça ileride de uygulanacak olan öğrenim tavanı sürekli bir nitelik göstermektedir. Bu durumda 1970 öncesi emeklileri için kazanılmış bir hakkın varlığından söz edilemez.

4- 2013 sayılı Yasanın öğrenim tavanı kuralının (1101 sayılı Yasanın Ek 2. maddesine dayanılarak çıkartılacak kararname ile 1/3/1970 öncesi emeklilerinin öğrenim tavanına bağlı olmadan yükselmelerim engellediği ve dolayısıyla bu yasadan önce bu yönden doğmuş kazanılmış haklarını bozduğu konusuna gelince :

Öğretide ve içtihadta kazanılmış hakkın tam bir tanımını yapılamamış, niteliği ve kapsamı hakkında görüş birliğine varılamamıştır. Kazanılmış haklara özel hukuk dalında ve genellikle Medeni Hukuk alanında rastlandığı halde, statü hukuku esasına dayalı nesnel ve düzenleyici kuralların egemen olduğu İdare Hukuku alanında bu tür haktan genellikle söz edilmemektedir. Burada ancak statü hukukunun olanak verdiği oranlarda ve koşullarda, genel durumun kişisel duruma dönüşmesinden sonra kazanılmış haklar ortaya çıkabilmektedir. Anayasa Mahkemesi de konuyla ilgili kararlarında bu kavramı yukarıda belirlenen doğrultuda yorumlamaktadır. Özellikle aşığıya alınan kararında bu düşünceler açıkça belirtilmiştir.

"...Kazanılmış hak konusuna geçmeden önce, Devlet kuruluşunda kamu idaresinin ana karakteri, kamu hizmeti görenlerin ve bu arada mensuplarının, hizmeti gördüren (İdare) ile olan bağlantıları üzerinde kısaca durulmak zorunluğu vardır.

Anayasal hukuk düzenimizin diğer alanlarında olduğu gibi, kamu idaresi ve bu idare ile kamu hizmeti görenler arasındaki ilişkiler, özellikle hizmete alınma, hizmet görme, yükselme ve hizmetten ayrılma gibi konular ve öteki özlük hakları objektif hukuki tasarruflarla başka bir deyimle "kural tasarruflarla" düzenlenir. Bu tasarrufların ana çizgileri Anayasa'da ve özellikle Anayasa'nın 112-119, maddelerinde gösterilmiştir. Bu ana çizgiler içinde yasalarla, tüzük ve yönetmeliklerle konulan bu kuralların ana karakteri genel, nesnel ve sürekli oluşudur. Bu kurallar, yürürlükleri süresince, durumları bunlara uygun düşen bütün kişilere uygulanırlar. İdare ile memur, ordu ile subay ve astsubay arasındaki bağlantı, Özel hukukta olduğu gibi karşılıklı anlaşmalardan doğan sözleşmelerle değil, kamu hizmetinin gereklerine göre önceden düzenlenmiş bu statüer kural-tasarruflarla sağlanır. Diğer hukuk alanlarında olduğu gibi kamu hukuku alanında da Anayasa, yasa, tüzük, yönetmelik gibi düzenleyici tasarruflarla konmuş kurallar, kamu hizmetinin gerekleri, gereksinmeleri gibi nedenlerle ve konuktan yöntemlere uyulmak, Anayasa'ya ve yasalara uygun düşmek kaydıyla her zaman değiştirilebilirler veya kaldırılabilirler. Tersine bir kural getirilmedikçe bu değiştirme ve kaldırışlarla doğan yeni duruma uyulmak, o statü içindeki herkes, her kamu hizmetlisi için zorunludur.

Gerek öğretide ve gerek uygulamalarda tanımını çeşitli görüşe ve kabule elverişli bir kavram olan (kazanılmış hak), özel hukuk ve kamu hukuku alanlarında bireyler açısından önemli bir

Esas Sayısı:1976/45
Karar Sayısı:1977/1

konudur ve genel olarak, bir hak sağlamaya elverişli nesnel yasa kurallarının bireylere uygulanması ile onlar için doğan öznel hakkın korunması anlamında kabul edilebilir.

Yasa koyucunun, bir kamu hizmetinde söz gelimi askerlik alanında görevin gerektirdiği nitelikleri ve koşulları saptamasını ya da saptanmış olanları değiştirmesini, Anayasa çerçevesi içinde kalmak kaydıyla, görevin ve ülkenin gereklerine ve zorunluklarına göre serbestçe takdir edebileceğini kabul etmek yerinde olur. Çünkü bu gerek ve zorunlukları en iyi bilecek durumda olan yasa koyucudur." (10/3/1977 günlü, E : 1976/51, K: 1977/16 sayılı karar. Resmî Gazete 25 Haziran 1977, Sayı, 15597).

Bu açıklamaların olaya uygulanmasında görülmektedir ki, 1897 sayılı Yasanın intibak sırasında öğrenim tavanına bağlı kalmama kuralı gereğince görevlilerden belli hizmet sürelerini aşan bir azınlığın bu hizmet süresinden fazla olan miktarını değerlendirmek suretiyle görev aylıklarında yapılan yükseltmelerin; gerek 1101 sayılı Yasanın Ek 2. maddesinin ikinci fıkrasındaki koşulun yerine getirilmemiş bulunması, gerek bu aylık yükseltmelerinin 1/3/1970 den önce emekli aylığı bağlananlar yönünden henüz sübjektif bir hak durumuna dönüşmemiş bulunması nedeniyle bu gibiler için, anılan Ek maddenin birinci fıkrasına dayanılarak kazanılmış haktan söz edilmesi olanaksızdır. Gerçekten ortada 1/3/1970 öncesi emeklileri için öğrenime göre saptanan tavan derecelerine bağlı olmadan tahakkuk ettirilmiş herhangi bir aylık bulunmadığına göre, 2013 sayılı Yasanın öğrenim durumu esas alınarak saptanan tavan derecelerinin geçilemeyeceğine ilişkin kuralıyla kazanılmış hakların ihlâl edileceğinin de düşünülmemesi gerekir.

Kaldı ki ihlâl edildiği ileri sürülen kazanılmış hak savının gerekçesi, 1897 sayılı Yasanın intibaklar sırasında belli koşulları gerçekleştirmiş bulunan kimi görevlilere tanınmış bulunan öğrenim tavanına bağlı olmadan yükselme kuralına dayanmaktadır. Oysa bu kural, çeşitli vesilerle değinildiği üzere, kişisel durumları itibariyle 1897 sayılı Yasanın Öngördüğü koşulları gerçekleştirme durumunda bulunan görevlilere ve yalnızca bir kez tanındığından yukarıda özellikleri ve doğuş koşulları belirtilen kazanılmış hak kavramı içine giremez. Burada 1/3/1970 öncesi emeklileri için kazanılmış hak, olsa olsa personel sisteminin özünde varolan ve 1897 sayılı yasaca da genel ilke olarak kabul edilen Öğrenim itibariyle tavan derecesini aşmadan emekli olmuş ve olacak kişilerin aylıkları olmak gerekir. 2013 sayılı Yasanın öğrenim tavanı kuralı dışında getirdiği de budur.

Sırası gelmişken şu hususu belirtmekte yarar görülmüştür: 2013 sayılı yasa içerisinde kazanılmış haklar 1/3/1970 öncesi emeklilerine tanınmıştır. Söz gelimi, Yasanın Ek 1. maddesindeki; 1/3/1970 den önce emekli olanların intibakları sonunda bulunacak derece ve kademelerin, halen kazanılmış bulunan derece ve kademelerden, aşağıda bulunması halinde bu gibilerin aylıklarının yüksek olan derece ve kademeleri üzerinden ödenmeye devam edileceği yolundaki hüküm bunun kanıtıdır.

Açıklanan bu nedenlerle 2013 sayılı Yasanın Ek 1. maddesinde yer alan ve 1/3/1970 öncesi emeklilerinin, öğrenim durumları itibariyle 1897 sayılı Yasanın 36. maddesinde belirtilen yükselebilecekleri derece ve kademeleri geçmemek üzere bulunacak derece ve kademeye intibak ettirilecekleri, ayrıca bu işlemler sırasında aynı kanunun Ek Geçici 4. maddesinin tavan dereceleri ile ilgili hükümlerinin de gözönünde tutulacağı kuralının, yukarıda nitelikleri ve kapsamı belirtilen Anayasa'nın Başlangıç bölümünde ve 2. maddesindeki hukuk devleti ilkesine aykırı düşen bir yönü bulunmamaktadır.

E- Konunun Anayasa'nın 48. maddesi yönünden incelenmesi:

Bu konuda ileri sürülen savlar, 1/3/1970 öncesi emeklilerinin intibakı için getirilen öğrenim tavanı kuralının, bu dönem emeklileriyle daha sonraki emekliler arasında eşitsizlik yarattığı ve bu

Esas Sayısı:1976/45
Karar Sayısı:1977/1

kuralın iptali halinde her iki dönem emeklileri arasında, emekli olanakları ve sosyal güvence bakımından emekli olma tarihine bakılmaksızın aynı ölçü ve oranda bir dengenin ortaya çıkacağı ve böylece 48. maddede öngörülen amacın gerçekleşeceği biçimindedir.

Bu savları şöylece yanıtlama olanağı vardır:

2013 sayılı Yasanın iptal konusu öğretim derece ve tavanı kuralı, emekli olma tarihine bakılmaksızın tüm emeklilerin sosyal güvenliğini sağlamak, amacıyla çıkartılmış yasalardan aynı ölçü ve oranda yararlanmalarına engel değildir. Yeterki yararlanacak emekliler aynı niteliği taşıyınlar, başka bir deyimle emekli statüsüne geçerken bağlı oldukları personel rejimleri esaslarına göre aynı nitelikte bulunsunlar. Nitekim dava dilekçesinde de eşitlik ilkesine aykırılık dışında bunun aksi savunulmamıştır.

Öte yandan emekli sistemi, personel rejimine bağlı olanların o rejimde kazandıkları haklara göre düzenlendiğine ve bu statüde kabul edilmiş bulunan kariyer, yeterlik (liyakat), sınıflandırma, öğrenim derecesi ve tavanı gibi ilkeler, göreve başlama ve yükselişlerde esas alındığına göre, görevlilerin bu durumlarıyla emekliliğe intikalleri de doğaldır. Ayrıca 1897 sayılı yasanın öğrenim tavanına bağlı olmayan memurlar için öngördüğü kural küçük bir azınlığı kapsamaktadır. Bunun dışındaki tüm memurların, aynı Yasanın 36. ve geçici 4. maddeleri hükümleri uyarınca öğrenim derece ve tavanına tabi oldukları gözönünde tutulursa, 1/3/1970 öncesi emeklilerini bu genel çerçeve dışında tutmak için haklı bir neden de bulunmamaktadır.

Öte yandan sosyal sigorta esaslarına göre düzenlenmiş bulunan Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı sisteminde, genel olarak tüm emeklilere tanınan sosyal güvenlik olanaklarının mali yönü, işveren olarak çeşitli kamu kurumlarından alınan karşılıklar ile memurlardan kesilen keseneklerle sağlanmaktadır. Bu nedenle memuriyet statüsünde iken en son hangi kademe ve dereceden karşılık ve kesenek ödenmişse emekli aylığı, emeklilik gösterge tablosunda o derece ve kademe için kabul edilen rakamın katsayı ile çarpımından elde edilen tutarlar üzerinden bağlanmaktadır. 1/3/1970 öncesi emeklileri, memuriyet statüsünde iken belirli bir aylıkla görev yapmışlardır. Emekli Sandığına o derece aylık esas alınarak kesenek ve karşılık ödenmiştir. Bunların öğrenime göre tavan dereceleri gözetilmeden tüm hizmetlileri geçerli sayılarak inbakları yapıldığı takdirde, emekli aylıkları, kesenek ve karşılık ödenmemiş olan derece ve kademelere yükselecektir ki, böyle bir durum, sosyal güvenlik sisteminin dayanması gereken bilimsel esaslarla bağdaşmaz.

Dava konusu kura iptal edildiği takdirde, tüm emeklilerin emekliye ayrılma tarihine bakılmaksızın aynı ölçüde ve kapsamda emekli olanaklarından ve sosyal güvenlik haklarından yararlanacakları savı da gerçeğe uymamaktadır. Çünkü daha önce çeşitli vesilelerle belirtildiği üzere, 1/3/1970 den sonra emekliye ayrılanların büyük çoğunluğu - 1897 sayılı Yasanın intibak hükümlerinin uygulanması sırasında belli hizmet sürelerini doldurup sonradan emekli olan küçük bir azınlık hariç öğrenim tavanına bağlı olarak emekli statüsüne geçtikleri gibi, intibakları sırasında belli hizmet süresini doldurmamış olması nedeniyle öğrenim tavanını aşamamış büyük bir memur kitlesi ve halen görevde bulunan ve sayılan 800 bini aşan memurlar da öğrenim tavanına tabi olarak emekli olmuş veya olacaklardır. Böylece 2013 sayılı Yasanın 1/3/1970 öncesi emeklilerinin intibakı için öngörülen dava konusu öğrenim tavanı kuralının iptali halinde dahi tüm emeklilerin, emekli olanaklarından ve sosyal güvenlik haklarından aynı ölçü ve oranda yararlanmaları sağlanamayacaktır. Çünkü bu durumda 1/3/1970 tarihinden önce emekliye ayrılmış olanların, öğrenim tavanına bağlı olmaksızın tüm hizmet sürelerinin değerlendirilmesine karşılık, bu tarihten sonra emekli olanların büyük bir kesimi ile halen görevde bulunup daha sonra emekli olacak tüm memurlar öğrenim tavanına bağlı kalarak emekli olacaklar ve böylece bir yandan bu iki dönem emeklileri arasında büyük bir eşitsizlik yaratılacak, öte yandan da sosyal güvenliğin adaletli bir

Esas Sayısı:1976/45
Karar Sayısı:1977/1

biçimde oluşmasına yön veren kariyer, yeterlik, yetenek ve sınıflandırma gibi öğeler etkinliklerini yitireceklerdir.

Yukarıdaki açıklamalar karşısında, Anayasa'nın 48. maddesi açısından öne sürülen savlar yersiz bulunmaktadır.

Açıklanan bütün bu nedenlerden ötürü, 1/3/1970 den önce emekli olanların öğrenim durumları itibariyle 1897 sayılı Yasanın 36. maddesinde belirtilen, yükselebilecekleri derece ve kademeleri geçmemek üzere bulunacak derece ve kademeye intibak ettirilecekleri ayrıca bu işlemler sırasında aynı yasanın Ek Geçici 4. maddesinin tavan dereceleri ile ilgili hükümlerinin de gözönünde tutulacağı yolundaki dava konusu kurallar, Anayasa'nın 12., 2. ve 48. maddelerine aykırı değildir, İptal isteminin reddine karar verilmesi gerekir.

Dava konusu kuralların Anayasa'ya uygun olduğu ve iptal isteminin reddi gerektiği yolundaki görüşlere Ahmet Akar, Abdullah Üner, Muhittin Gürün, Lütfi Ömerbaş ve Ahmet Salih Çebi katılmamışlardır.

V- SONUÇ:

1- Dava konusu hakkında sözlü açıklamaya gerek görülmediğinden bu konudaki davacı isteğinin reddine Muhittin Gürün'un (bu istemin konusunun görüşülüp oylanamayacağı) yolundaki karşıoyuyla ve oyçokluğuyla;

2- 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununa 1/6/1976 günlü, 2013 sayılı Kanunla eklenen Ek 1. Maddenin birinci fıkrasının son tümcesinde yer alan (öğrenim durumları itibariyle 36. maddede belirtilen yükselebilecekleri derece ve kademeleri geçmemek üzere bulunacak derece ve kademelerin emekli aylığı bağlanmasına esas aylıkları üzerinden ve) deyiimi ile aynı Ek maddenin ikinci fıkrasının (a) işaretli bendi içinde yer alan (ve tavan) sözcüğünün belirledikleri hükümlerin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin reddine Ahmet Akar, Abdullah Üner, Muhittin Gürün, Lütfi Ömerbaş ve Ahmet Salih Çebi'nin karşıoylarıyla ve oyçokluğuyla;

13/1/1977 gününde karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye	Üye
Kâni Vrana	Şevket Müftügil	Ahmet Akar	Ziya Önel

Üye	Üye	Üye	Üye
Abdullah Üner	Ahmet Koçak	Şekip Çopuroğlu	Fahrettin Uluç

Üye	Üye	Üye	Üye
-----	-----	-----	-----

Esas Sayısı:1976/45
Karar Sayısı:1977/1

Muhittin Gürün

Lütfi Ömerbaş

Hasan Gürsel

Ahmet Salih Çebi

Üye

Adil Esmer

Üye

Nihat O.
Akçakayalıoğlu

Üye

Ahmet H. Boyacıoğlu

KARŞIOY YAZISI

Mahkememizin Esas : 1976/45, Karar : 1977/1 sayılı kararında, Sayın Muhittin Gürün'ün karşıoy yazısının ikinci bölümünde belirtilen nedenlerle çoğunluk görüşüne katılmıyorum.

Üye

Ahmet Akar

KARŞIOY YAZISI

5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanununa 2013 sayılı Yasa ile eklenen ek 1. maddenin dâva konusu hükmünün Anayasa kurallarına ne derece aykırı düştüğünü belirtebilmek için konunun somut bir örnek'e dayanarak açıklanması Zorunluğu hasıl olmuştur

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi hakkındaki 1897 sayılı Yasanın 36. maddesinin ortak hükümler kısmının A bölümündeki tabloda memurların öğrenim durumları itibariyle giriş ve yükselebilecekleri derece ve kademeler gösterilmiştir. Buna göre; Örneğin lise dengi mesleki öğrenimi bitiren ilkokul öğretmeni veya bir memur 12. derecenin 2. kademesinde göreve başlayacak, söz gelimi 30 yıl hizmet ettikten sonra her yıl bir kademe ve her üç yıl bir derece yükselmesi yapılmak suretiyle 1. derecenin 2. kademesine kadar yükselmesi ve bu derece ve kademe üzerinden emekli olması gerekmekte iken 36. maddenin sözü edilen hükmü ile konulmuş olan tavan sınırlaması nedeniyle 3 üncü derecenin son kademesinden yukarı çıkamayacaktır. Bu memurun 6 yıllık hizmeti ve bu süre içinde aylığından kesilmiş olan emekli aidatı ne yükselmesinde ne de emekliliğinde hesaba katılmıyacaktır.

1897 sayılı Yasanın Ek geçici 2. maddesinde, 1/3/1970 tarihi ile 1/3/1975 tarihi arasında görevde bulunanlar için bu tavan sınırlaması kaldırılmış, yukarıda örnek olarak alınan öğretmen veya memura, bu tarihler arasında görevde buldukları takdirde 1. derecenin son kademesine kadar yükselme ve bu derece ve kademe üzerinden emekli olma olanağı sağlanmıştır.

Öte yandan; 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanununa 2013 sayılı Yasa ile eklenen Ek 1. maddeye göre, 1/3/1970 tarihinden önce emekli, adı malûl veya vazife malûlü olanlara ve bunlardan

Esas Sayısı:1976/45
Karar Sayısı:1977/1

ölenlerin dul ve yetimlerine bağlanacak aylıkların hesabında - öğrenim durumlarına göre - yukarıda sözü edilen 36. maddedeki tavan sınırlamasının herhalde uygulanması ve örnek olarak alman lise dengi meslekî öğrenimi bitiren ve Devlete 30 yıl hizmette bulunmuş olan memur veya öğretmenin salt 1/3/1970 tarihinden bir, iki gün önce emekli olmuş ise kendisine, ölmüş ise dul yetimlerine hakkı olduğu 1. derecenin 2. kademesinde değil 3. derecenin son kademesi üzerinden emekli veya dul ve yetim aylığı bağlanması gerekmektedir.

Demek oluyor ki : Aynı öğrenimi yapmış, aynı tarihte Devlet hizmetinde girmiş, aynı süre - örneğin otuz yıl -, Devlete hizmet etmiş ve aynı niteliği haiz bulunan iki devlet memurundan birisi 1/3/1970 tarihinde emekli olmuş ise kendisine veya ölmüş ise dul ve yetimlerine, yasadaki tavan sınırlaması dikkate alınmaksızın, hizmet süresinin tümü ve kesilmiş olan emekli ödeneklerinin hepsi hesaba katılmak suretiyle emekli aylığı bağlanacak, bu tarihten bir kaç gün önce emekli olanlar ise hem geçmiş hizmetlerinin bir bölümü hem de emekli keseneği adıyla aylığından kesilmiş olan paralar dikkate alınmayacaktır. Devlete bunca yıl hizmet etmiş bir devlet memurunun kaderini birkaç günlük tesadüfe bırakan ve bu kadar adaletsiz bir hakkaniyete aykırı bir sonuç yaratan bu yasa hükmünün Anayasa'nın sosyal adalet ve eşitlik ve demokratik hukuk devleti ilkeleriyle bağdaştırılmasına biz olanak göremiyoruz.

Her ne kadar, yasalarda bazı kurallara bu gibi ayırık hükümler konulabileceği öne sürülebilir ise de, bu gibi ayırık hükümlerin de yine Anayasa'nın temel ilkeleri ile çatışmaması, iki zümreden biri lehine diğeri aleyhine Anayasa'da reddedilmiş olan ayrıcalıklar yaratmaması gerektiği de kuşkusuzdur.

Özetlemek gerekirse : Dâva konusu olan ve 5434 sayın T.C. Emekli Sandığı Kanununa 2013 sayılı Yasa ile konulan ve 145.000 in üstünde Devlet memurunu ilgilendirdiği anlaşılan Ek 1. maddenin; Anayasa'nın 2., 12. ve 41. maddelerindeki Sosyal Adalet, eşitlik ve demokratik hukuk devleti ilkelerine ters düşen bir durum yaratmış olması nedeniyle iptali gerekir.

Dâvanın reddine ilişkin çoğunluk kararına bu nedenlerle karşıyım.

Üye

Abdullah Üner

KARŞIOY YAZISI

1- Dâva dilekçesinde yer alan "Sözlü açıklama" istemine karşı mahkememiz sanki ortada kanunlara dayalı ve geçerli bir istem varmışcasına konuyu tartışarak ve (gerekli bilgi ve belgelerin toplandığı) nı, (bunlarla tam ve sağlıklı bir kanıya varılmasının olanak içinde bulunduğu) nu saptayarak istemin reddine karar vermiştir.

Halbuki Anayasa'nın konuya ilişkin 148. maddesinin son fıkrasında Ve Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkındaki 22/4/1962 günlü, 44 sayılı Kanununun 29. maddesinde geçen "sözlü açıklama" ilgililer için tanınmış bir hak olmayıp gerekli görülmesi halinde Anayasa Mahkemesince başvurulacak bir inceleme yöntemi olduğundan iptal dâvası dilekçesinde yer alan bu istemin yerine getirilmesine gerek olup olmadığının tartışılmasına ve bu

Esas Sayısı:1976/45
Karar Sayısı:1977/1

doğrultuda bir oylama yapılmasına olanak yoktur, istemin, kanuna dayalı bir yönü bulunmadığı gerekçesiyle reddine karar verilmelidir.

Bu nedenle kararın sonuç bölümünün 1. fıkrasına karşıyım.

II- Yukarıdaki karara (1976/45 - 1977/1) konu olan dâva, emeklilik aylığı bakımından eşit haklara sahip olması gereken iki zümreye iki ayrı kanunla değişik hakların tanınmış olmasından doğmaktadır. Söz konusu kanunlar şunlardır :

a- 15/5/1975 günlü, 1897 sayılı (657 sayılı Devlet Memurları Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine, Bazı Maddelerinin Kaldırılmasına ve Bazı Maddeler Eklenmesine Dair 12 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun.)

b- 1/6/1976 günlü, 2013 sayılı (5434 sayılı T.C. Emeldi Sandığı Kanununun 6. maddesi ile bu kanuna 1425 sayılı Kanımla Eklenen Ek 6. Maddenin Değiştirilmesine ve ayrıca 2 Ek ve 1 Geçici Madde Eklenmesine Dair Kanun.)

Bunlardan 1897 sayılı Kanunun 2. maddesiyle değiştirilerek kabul edilmiş olan 657 sayılı Kanunun, 1327 sayılı Kanun ve Kanun Hükmündeki Kararnemelerle eklenmiş bulunan Ek Geçici 2. ve Ek geçici 3. maddeleri ile, 1/3/1970 - 30/11/1970 tarihleri arasında görevde bulunanlarla 30/11/1970 - 1/3/1975 tarihleri arasında göreve alınmış olanların kazanılmış hak olan aylık derecelerinin saptanması için, daha önceki hükümlere göre intibakları yapılmış olsun veya olmasın, yeniden bir intibak yapılmakta ve bu suretle bulunacak aylık dereceleri kendileri için emeklilik konusunda da, emekli aylığı bağlanmasına esas olan aylık yönünden kazanılmış yeni bir hak meydana getirmektedir.

Söz konusu kanun, bu intibak sırasında öğrenim dereceleri bakımından hiç bir tavan hükmü kabul etmemiş olduğundan bu zümreye dahil memurların, hizmet sürelerine göre bulunacak en son aylık dereceleri, emekli aylığının bağlanmasında da geçerli olmaktadır.

Kanunda 1/3/1970 gününden önce emeklilik yolu ile memurluktan ayrılmış olanlar için ayrı ve açık bir hüküm bulunmamakta ise de, 1897 Sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte yürürlükte olan (halen de yürürlükte) 7/2/1969 günlü, 1101 sayılı Kanunun Ek 2. maddesi, bunların durumuna, kendiliğinden işleyen bir çözüm getirmektedir. Çünkü 1101 sayılı Kanunun yukarıdaki karar içinde tam metni yazılı bulunan Ek 2. maddesinin birinci fıkrasında (Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra barem, teşkilât, kadro ve sair kanunlarda yapılacak değişiklikler sonunda aylık tutarlarında husule gelecek yükselmeler, aynı rütbe, kadro unvanı ve dereceden bağlanmış bulunan emekli, adı malûllük veya vazife malûllüğü aylıkları ile dul ve yetim aylıkları hakkında da uygulanır.) denilmektedir.

Yukarıda sözü geçen 1897 sayılı Kanun, 1/3/1970 de görev başında olan bir memurun kazanılmış hak olan aylık derecesi ile aylık tutarında dolayısıyla de emekliliğe esas aylık derece ve tutarında bir yükselme meydana getirmiş olduğundan, 1/3/1970 den önce aynı dereceden emekliye ayrılmış olan bir memurun emekliliğe esas olan aylığının da 1/3/1970 günündeki eşitinin bu yeni derecesine yükseltilmesi söz konusu 1101 sayılı Kanunun bir gereği bulunmaktadır .

Kanun gereği böyle olduğu halde bu yolda işlem yapılmayarak 1/3/1970 den önce emekliye ayrılanlar için yukarıda sözü edilen 1/6/1976 günlü 2013 sayılı kanun çıkartılmıştır,

Bu kanunun 3. maddesiyle 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanununa eklenen Ek - 1. madde ile, 1/3/1970 den önce emekliye ayrılmış memurlar da, 1/3/1970 de görevi başında olanlar gibi, yeni bir intibaka tabi tutularak emekliliğe esas aylık dereceleri yeniden saptanmış, ancak bu yapılırken, Önceki kanunun aksine, öğrenim dereceleri bakımından en çok yükselebilecekleri aylık derecesi bir

Esas Sayısı:1976/45
Karar Sayısı:1977/1

tavan ile sınırlandırılmak suretiyle ötekilerden daha az miktarda emekli aylığı bağlanması durumu yaratılmıştır.

Doğurduğu bu sonuç bakımından söz konusu hükümler, Anayasa'nın aşağıda açıklanan ilkelerine aykırı bulunmaktadır :

1- 1/3/1970 den önce emekliye ayrılmış olanların, yukarıda açıklanan 1101 sayılı Kanun yolu ile kazanmış bulduktan dereceler yerine daha aşağı dereceler üzerinden aylık bağlanmak suretiyle kazanılmış hakları ihlâl edilmiştir.

Bilindiği gibi kişilere tanınan hakları, Anayasalar ve kanunlar doğurur. Hakkın doğumu için Özel koşullar aranmayan bir kanunun yürürlüğe girmesiyle birlikte o kanundaki genel koşullara sahip olan kişiler için sübjektif hak da doğmuş olur. Böyle durumlarda sübjektif hakkın doğması, ilgili kişi hakkında ayrıca idarî bir işlem yapılmasına bağlı değildir. Bu konudaki idari işlem, esasen doğmuş bulunan hakkın tescili için gerekli bürokratik bir gereksinmeden ibarettir.

1101 sayılı Kanunun sözü geçen 2. maddesi de, hakkın doğumunu özel bazı koşullara bağlamadığından, yürürlüğe girmesiyle birlikte ilgililere otomatik olarak maddede belirlenen hakkı kazandırmıştır. Bu hakkın doğması, söz konusu kanunun belli bir kişi hakkında ilgili dairece yöntemine göre uygulanmış olmasına bağlı değildir. Maddenin ikinci fıkrasında yer alan hükümler, birinci fıkrası ile esasen doğmuş bulunan hakkın belirlenmesi için gerekli görülen bürokratik işlemleri göstermektedir.

Konuya bu açıklamaların ışığı altında bakıldığında, 2013 sayılı Kanunun bu dosyadaki iptal dâvasına konu olan hükümlerinin, 1/3/1970 den önce emekliye ayrılmış bulunanların, 1101 sayılı Kanunun söz konusu Ek 2. maddesi gereğince, aylıklarının yükseltilmesine ilişkin olarak doğmuş bulunan haklarının bir bölümünün yükselmeye "tavan" konulmak suretiyle yapılan sınırlandırma ile, geri alınması sonucunu doğurduğu, yani kazanılmış hakkı ihlâl ettiği kolaylıkla görülmektedir .

Bu nedenle söz konusu "tavan" a ilişkin hükümler ile Anayasa'nın 2. maddesindeki sosyal bir hukuk devleti ilkesine ters düşülmüş olduğundan iptallerine karar verilmelidir.

2- Dâva konusu hükümler ile, aynı durumdaki iki zümre memur kitlesine, ortada haklı bir neden bulunmadığı halde .değişik hakları tanınmak suretiyle Anayasa'nın 12. maddesindeki eşitlik ilkesi de çiğnenmiştir.

Yukarıdaki kararda, 1/3/1970 den önceki emeklilerle 1/3/1970 -30/11/1970 de görev başında olan veya 30/11/1970 - 1/3/1975 arasında göreve alınmış bulunan memurlardan emekli olacılara bağlanacak aylık bakımından birinciler aleyhine bir fark bulunduğu kabul edilmekle beraber, bunun eşitlik ilkesine ters düşmediği öne sürülerek durum özetle şöyle değerlendirilmektedir :

(657 sayılı Kanunun esas hükümleri, en çok yükselinebilecek aylık derecesini, Öğrenim durumuna göre (tavan) ile sınırlamış bulunmaktadır Aslında haklı bir nedene dayanan bu sınırlamaya, eski - yeni farkı gözetilmeksizin bütün memurların tabi tutulması gerekir. Ne var ki 1897 sayılı Kanunun Ek geçici 2. ve Ek geçici 3. maddeleriyle buna bir istisna getirilmiştir. Ama bu zümre, (küçük bir azınlık) tır. Memurların büyük bölümü "tavan"a bağlı olduğuna göre 1970 den önceki emeklilerin de "tavama bağlı tutulmalarında eşitlik ilkesini bozan bir yön yoktur, "tavan"a bağlı tutulmayan "küçük bir azınlığın durumuna bakarak eşitlik ilkesinin zedelendiği söylenemez. Asıl olan, genel hükme tabi olan büyük kitledir.)

İlk bakışta doğru gibi görünen bu düşünce bu dosyanın konusu bakımından yerinde değildir. Çünkü "eşitlik" ilkesinin zedelenip zedelenmediğini saptamak için koşullar benzer olan durumların karşılaştırılması gerekir. Soruna bu açıdan yaklaşıldığında aşağıdaki durum ortaya çıkmaktadır:

Esas Sayısı:1976/45
Karar Sayısı:1977/1

Bazı hükümlerinin iptali istenen 2013 sayılı Kanun hükmünün, 1/3/1970 den önce emekliye ayrılmış kişilerin emekli aylıklarının, 1897 Sayılı Kanunun ek geçici 2. ve ek geçici 3. maddelerinin getirdiği intibak hükümleri sonucu ortaya çıkan yeni emekli aylıklarıyla bir düzeye çıkartılması için gerekli olan bir intibak işleminin sağlanması ve 1101 sayılı Kanunun uygulanmasına açıklık getirilmesi amacına yönelik olduğunu kabul etmek zorunludur. Çünkü aslında 1101 sayılı Kanun varken yeni bir düzenlemeye bile gerek olmadığı yukarıda belirtilmiştir.

Bu bakımdan burada karşılaştırılması gereken hükümler, iki zümreye uygulanan "intibak" işlemlerine ilişkin hükümlerdir. Yani 1897 sayılı Kanunun Ek geçici 2. ve Ek geçici 3. maddeleriyle 2013 sayılı Kanunun iptal dâvasına konu edilen hükümleridir. Konu ile ilgisi bulunmayan Devlet Memurları Kanunundaki genel hükümlere dayanarak, özel bir işlem olan, esasen genel hükümlerden ayrılma zorunluğunun doğması hallerinde başvuru, koşulları ve ilkeleri genel hükümlere benzemeyen intibaklara ilişkin hükümlerin değerlendirilmesi doğru bir yöntem sayılamaz.

Esasen memur aylıkları ve Emeklilik konularında zaman zaman kabul edilmiş bulunan "intibak" hükümleri; eskiye ilişkin olarak, hizmetlerin ve aylıkların, yürürlükteki kanunların genel hükümlerinin tümünden veya bir bölümünden ayrılmak suretiyle yeniden değerlendirilmesine gerek ve zorunluk duyulması halinde başvuru istisnai yöntemleri düzenlerler. Bu bakımdan bu hükümlerin, ilgili kanunların genel hükümleri açısından ele alınarak doğruluk veya yanlışlıkları konusunda bir sonuç çıkartılması, "intibak" müessesesinin kendisine ters düşer. Bu da göstermektedir ki birbiriyle bağlantılı konularda yapılan intibakların ancak kendi aralarında kıyaslanmaları mümkün olabilir.

Yukarıdaki kararda bunun tamamen tersi yapılmakta, eski hizmetleri kapsayan geçici bir intibak hükmü olan 2013 sayılı Kanunun Ek 1. maddesi ile, 657 sayılı Kanunun geleceğe yönelik esas hükmü kıyaslanarak değerlendirilmekte, buna karşı, bu kıyaslama ve değerlendirmede asıl gözönünde bulundurulması gereken ve emekli aylığı açısından yukarıdakilere bağlantısı ve etkisi bulunan 1897 sayılı Kanunun 2. maddesinde sözü edilen Ek geçici 2. ve 3. maddelerin intibak hükümleri, (küçük bir azınlık)ı ilgilendirdikleri gerekçesiyle mukayese ve değerlendirme dışı bırakılmaktadır.

Yanlışlığı meydanda olan böyle bir düşüncenin doğru bir sonuca ulaşmaya olanak vermeyeceği kuşkusuzdur. Nitekim yukarıdaki kararda bu akibetten kendisini kurtaramamıştır.

Öte yandan 1/3/1970 - 1/3/1975 yılları arasında yapılan intibak işleminden yararlananların sayısına ve bunların 1/3/1970 den önceki emeklilerle olan orantısına ilişkin gerçek rakamlar bilinmediğinden bu zümreyi "küçük bir azınlık" saymak da doğru değildir. Kaldı ki bu varsayım doğru bile olsa haklarında farklı hükümler uygulanan iki benzer zümreden birisinin sayısal azlığı öne sürülerek farklılığı haklı saymanın doğru olmadığına, yani sözü geçen ayrıcalığın herhangi bir haklı nedene dayanmadığına da ayrıca işaret edilmelidir.

Yukarıdaki açıklamalar 2013 sayılı Kanunun dâva hükümlerinin Anayasa'nın 12. maddesinin "eşitlik" ilkesine aykırılığını yeterince belirttiğinden bu yönden de iptallerine karar verilmelidir.

Bu nedenlerle kararın sonuç bölümünün 2. fıkrasına da karşıyım.

Üye

Muhittin Gürün

Esas Sayısı:1976/45
Karar Sayısı:1977/1

KARŞIOY YAZISI

Sayın Muhittin Gürün'ün bu karşıoy yazısının II. bölümüne katılıyoruz.

Üye
Lütfi Ömerbaş

Üye
Ahmet Salih Çebi